

Gyönyörű karácsonyi és újévi ajándékok egyszerűtől a legdrágábbig kaphatók

Ő cs. és kir. Fensége József főherceg kam. szállítója

Lőw Sándor

ékszerész és órásnál

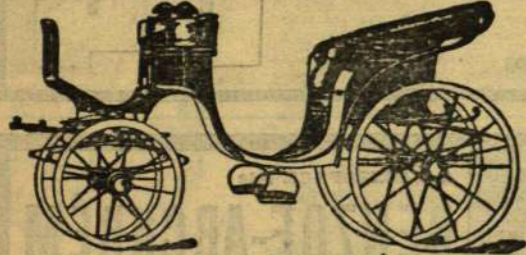
Telefon 62-68.

Budapest, VIII., József-körút 81/A.

Vidéki megrendelések pontosan és lelki szeretettel lesznek fogadva. Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

KOCSIÁRUCSARNOK
BUDAPEST, IX., Köztelek-utca 4. sz.

A monarchia legnagyobb kocsiárátára. • Árjegyzék ingyen.

KÖHÖGÉS

rekedtség és hurut ellen nincs jobb a **RÉTHY-féle pemefelúcukorkáknál!**

Vásárlásuknál azonban vigyázzunk és határozottan **RÉTHY-féle**et kérjünk, mivel sok hasonlatos utáizata van. Az eredetiek minden egyes darabjában rajta van a **RÉTHY** név.

1 doboz ára 60 fill. Mindenütt kapható.

Az önműködő

Frommer-pisztoly

a szakértők zsebpisztolya!

Kilenczlövetű.
7.65 mm. kaliberű.

A FROMMER PISZTOLY

a legmagasabb körök hordják és az a m. kir. határrendőrség, az államrendőrség, az erdészeti, a posta- és távíradszolgálat, valamint számos városi rendőrség rendszeresített szolgálati fegyvere.

Az egyedüli pisztoly a világpiacra, amelynek csőve lövés közben épp olyan erősen és megbízhatóan van elzárva, mint a legjobb katonapuskáké, tehát a lövésnek

a legnagyobb biztonságot

és a legkiválóbb lövés eredményt nyújtja és e mellett kényelmesen zsebben hordható. Négyzetes biztosítója van legtekélyesebb kivitelben. Félkézelt kényelmesen felhúzható és bármikor leereszthető karkasa.

Minden részében teljesen kicserélhetően gépmunkával készíti a

FEGYVER- ÉS GÉPGYÁR R.T.
BUDAPESTEN.

Kapható a bel- és külföld minden jobb fegyverkereskedésében. Különféle nyelvű leírás díjmentesen rendelkezésre áll.

Margit-crème

a főrangú hölgyek kedvenc szépség szerzője, az egész világon el van terjedve. Paratlan hatású szerkesztés-összeállításában rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crème utánozható és hamisított, tessék eredeti védjeggyel lezárt dobozt elfogadni, mert csak ilyen készítményt vállal a készítő mindennemű felelősséget. A Margit-crème ártalmatlan, zsírtalan, vegyíztől készítmény, amely a külföldön általános felismerést keltett. Ára 1 K. Margit-szappan 7c fill. Margit-puder 1 kor. 80 fillér.

Gyártja Földes Kelemen laboratóriuma Aradon. Kapható minden gyógyszer-, illatszert- és drogapultásban.

ALAPITVA 1865.

HECKENAST

= GUSZTÁV =

ZONGORATERMEI

Bpest, csakis Gizella-tér 2.

Telefon.
IBACH-ZONGORÁK
egyedüli képviselője.

IBACH-zongorát játszanak és ajánlanak: Backhaus, Dohnányi, Pugnol, Alice Ripper, Sauer, Stefaniay stb.

Keleti-féle cs. és kir. szab.

Sérvkötő pneumatikus gummiplottelával, a legtekélyesebb a maga nemében!

haskötő, támogat és erősít elgyengült altestszerveket!

gummi műlábak, görögkőszarvnyak, műkövek, műtűszők.

testgyógyító, járó és támaszpórák, egyenestartók, valamint a

betegápolás hoz tartozó összes cikkkel a technika legmodernebb aival szertát legtekélyesebb gépi árak mellett készítenek.

KELETI J. cs. és kir. szab. sérvkötők és testgyógyító gépek gyártója Budapest, IV., Koronaherczeg-u. 17. Legtekélyesebb árak, ingyen és bérmentve. Alapítástól 1876. Telefon 13-76.

91 év óta először

:: hatóságilag engedélyezett ::

végeladást

rendezek.

Eladásra kerülnek az összes raktáron levő elsőrangú **kristályveg készletek, üveg- és bronz-csillárok, volencsel és angol tűk** stb., minden országban, kristály- és marott üvegkészítmények rendkívül olcsó árak mellett. ::

GIERGL HENRIK

Bpest, IV., Váci-utca 23.

Hölgyek, urak,

kiknek bármely okból arcukon, kezükön vagy testükön

pattanások, csunya foltok, kiütések

vannak és kipróbálták eredménytelenül a világ összes kenőcsait, szappanjait, szépség-szereit és bármilyen más czimen létező bőrápoló czikkeit: azoknak a legtekélyesebb figyelmébe ajánljuk a valódi

Erényi Ichtiol-Salicilt.

Nem létezik

olyan foltos, olyan pattanásos nő vagy férfi, kinek

nyolcz nap alatt

el nem múltak volna az összes fent leirt

arczot és kezeket torzító bőrhíbai és bőrbajai.

A kezelés egyszerű, mert csak este lefekvés előtt használandó.

Pattanásnál, kiütésnél,

felülmulja a világon létező összes gyógyszereket.

Egy doboz teljesen elegendő.

Az eredeti **Erényi-Ichtiol-Salicilt** 3 koronás dobozokban kapható:

Erényi Béla
Diana-gyógyszertára

Budapest, Károly-körút 5.

Postai rendelések utánvét mellett aznap szállítanak. Több mint egy millió köszönőlevél érkezett a világ minden részéből.

VASÁRNAPI UJSÁG

45. SZ. 1911. (58. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, NOVEMBER 5.

A PETÖFI-CALAD TAGJAINAK KÖZÖS SÍREMLÉKE A KEREPESI-ÚTI TEMETŐBEN. — Bory Jenő szoborműve.

SZÍNEK ÉS ÉVEK.

REGÉNY.

IRTA KAFFKA MARGIT.

(Folytatás.)

A Horváth szép, hosszú levelei vártak otthon és balzsam volt nekem ez a sokszavú, hódoló, trubaduros, régies szerelem így. Irásban egészen tartózkodás nélkül ömlengett; a messzeség és költőiség ürügye igazolta a szép, meleg frázisokat, a reménytelen és csökönyös szenvedély kiáradásait. Minden álmom és minden gondolatom maga. A tilalmakon, a sors haragján, a saját akaratán keresztül is szeretem végtelenül, mindig, és nem tudok e nélkül élni. Mi lesz velünk!? ... Szavak, a miket meg lehet tanulni, sokszor kipróbálni, az unalom és szándékosság perceiben játszva halmozni; de mégis hatnak. Mindenki hihetetlenül naiv ebben! Elfogódottan, dobogó szívvel többször is átvastam, mint valami kincset, drága talizmánt őrizgettem; becses volt nekem asszonyos élményeim ez első, írott záloga. Azelőtt sohasem leveleztem senkivel. Szeret, szeret! — gondoltam, — ez hát az életben az igazi, nagy férszerem! Talán igaza van, mikor a végzetet emlegeti. Ennek így kellett történni! És ki tudja, még mit szándékol kettőnkkel a sors. Bizonyos, hogy egymáshoz tartozunk!

Az öreg Vodicskáné, anyósom is irt; hogy a kis fiam jól érzi magát, nem is sir már anyuka, apuka után... Aznap lefekvéskor keservesen elsirdogáltam ezen; másnap délután egy játék-boltha mentem és gyönyörű holmikot küldtem szegénykének; mert karácsony hetében voltunk már... És én idegen fenőfa lángocskái alatt néztem idegenül a mások gyermekei örömet akkor este... Sok keserűség gyűlt fel bennem; az életben minden sivárságot, letört-séget nagyon átéreztem akkor. Vagy csak egy bántott? Horváth Dénes vajjon Ilkánál ünnepel most?... És nem csillapított az, hogy hiszen én tiltottam meg, hogy feljőjön meglátogatni. Ha igazán akarna, nem tarthatna vissza az ilyen fájón szigorú, daczos, lemondó, szerelmes tiltalom! De hát tud is az igazán akarni valamit?... Ilyen hangulatban tizoldalas levelet írtam neki; aztán hosszú-hosszú válasz jött; védekezés, vád, kétegy, féltékenység, elérzékenyülés, bocsánat. Egy-egy ilyen kis bonyolalom mindig kitöltött az életemből egy hetet.

Mai eszemmel nem is értem meg tisztán, hogy hogy lehetett az; de bizonyos, hogy még mindig nagyon keveset gondolkodtam vagy agódtam én akkor a jövőm fölül. Úgy lehet, hogy a pénz értékét sem értettem igazán át és az életnek a munkával való összefüggését. Az úram idejében sohasem volt nagyobb összeg a kezemre bízva, de mindennel jól ellátott, nem beszélünk sokat apró anyagiakról és a házunk mindenki számára, magától értetődően, nyitva volt. Nem tudtam egy-kettőre átalakulni, gondokba borulni azon, hogy a kicsi kis pénzem milyen sebesen olvad, és kétségbeesni a mások kegyére utaltság gondolatán. Apró szerelmi viszályok, levelek sokkal több háborúságot csináltak bennem.

Különbön kényelmesen éltem, napi gondok, házikötelességek nélkül; új dolgok mégis csak foglalkoztattak; öltöztem, sétáltam. És az idő telt.

Hát igen, — tűnődött el a sógorom ebéd felett, — a színészség nem volna épen elvetendő. Nem lehetetlen, hogy tudnál játszani! Merész dolog, persze, odalenni nagyot néznie majd; de mond csak, mit adnak neked helyébe? A rangos rokonságunk. Eltart valamelyik? Ha tőlem kérde, én szeretem a hazárdos próbákat! Az embernek ki kell szakadni a sok buda, vidéki elfoglaltságból, ha igazán ember akar lenni és a maga ura. Csak persze, vigyázni kell, okosan fogni hozzá, vagy sehogy! A kinek sikerül, valami, arról mindig kisül, hogy igaza volt.

De hát hogy lehetne, Gida?... Azt mondják, évekig tanulni kell, mozogni, ülni, állni; és könyvből is iskolásan mindenféle tantárgyakat... És én már nem is vagyok... elég fiatal erre... talán.

Persze... hm! Bizonyos, hogy csak akkor volna értelme, ha igazán volna erős talentumod. Érdekes kinézésű, pompás termetű asszony vagy, ezt úgyis tudod, hugám! Így az életben tudsz bánni az arczoddal, szemekkel, mindennel... ó, felségesen! Hanem az, persze, más egy kicsit! Tanulni mindenképp sokat kellene, hiszen te eszes menyecske vagy, de van-e annyi energiád? Mert az ilyennek mindenesztül neki kell szánni magunkat; legalább egy pár évig gondolni sem szabadna egyébbe. A pénz-ed eltartana odáig; s az iskolai forraságokat el lehetne igazítani valahogy. Persze, valami jó, befolyásos pártfogó nélkül nem foghat senki ilyenbe ma már.

Hirtelen egyébről beszélt; ebből láttam, hogy mondani fog még valamit erről a dologról. A főzélknél a két novendékányára felett tartott inkvizíciózt, mert állítólag valami jogászforma ficsúr hazáig kísért őket az iskolából, a sarki fűszeres pedig sietett hírdni. Mikor a gyerekek előszöntek, csakugyan odavetette még úgy sebtiben, hivatalba készülődve.

Igaz, te! Losonczy Átilával találkoztam ma a Gazdasági Egyesületben. Megismert, ő jött oda hozzám. «Ki az a gyönyörű szép asszony, a kit vagy kétszer láttam veletek Kugler-nél, meg színházban? Özeveg? — azt mondja. — Remek alakja van. Mért nem jártok gyakrabban ide-oda? Az ura öngyilkos lett?... Ó, szomorú dolog! Szórakoztatni kellene, egy ilyen pompás, fiatal nőt. A jégre nem jártok soha? Most lesz a nagy korcsolyabál, nézd, adok egy meghívót. A gyász? Sötét posztóruhákban mennek oda? Szeretnék bemutatkozni, — azt mondja, — feleséged öngyilkosának is. Ott leszte, mi? Viszontlátásra!»... Így nagyba tegezett most; pedig azelőtt úgy kikerülgette a megszólítást, mert tudja jól, hogy valami házasságos atyafiságba' vagyunk. Az ilyen fertály-magnás gögősebb a valódi arisztokratánál. Igen, hát itt az a meghívó! Beszéljétek meg Marival!

Napokon át beszélünk, izgultunk, tanakodtunk Marikával, hogy megvegyék-e százötven forintért egy gyönyörű kis prémkaszát, hozzávaló gallérral és piczi, divatos karmantyúval? A nénem sokallta a pénzt, feddett, sopánkodott; de ha lemondtam, ő kezdte emlegetni újra. Végre utolsó délelőtti kizaladtam nélküle és hazahoztam. Felsőesen állt.

Mikor a százaszoros lámpafényt tükröző jégmezőt megláttam és tánczosléptű párok ringását a czigánymuzsika ismerős dallamaira; egyszerre elfogott az ijedt röstellkedés, meg lelkivád. Hiszen ez mégis csak tánc, és nekem alig múlt feléve, hogy elhalt a jó úram! Nem — gondoltam, — nem fogok korcsolyázni mégse! Csak nézem.

Losonczy Átilát megismertem a tömegben és vártam, hogy észrevegyen. Felütötte ideges, száraz fejét, mint a jófajta paripa és a szeme felcsillant. Köszöntötte Gidát és jónevelésűen várva egy-két percet, felénk tartott. Már korcsolya volt a lábán. A megszokott biztosságommal nyújtottam kezét. Ő, mikor tudtam, hogy tetszem egy férfinak, akkor már ottthon voltam a dologban én világeletemben!... És egyszerre láttam, hogy mindenki rámfigyel, hogy apró csoportok összesűve néznek arra, találgatnak, csudálnak irigyelnek; ez, ez volt az én igazi levegőm.

Félóra múlva a szánkóján ültem és repült velem subanva, ezerszeres fények, ringó, tánczos árnyékok, zuzmarás gallyak mesebeli ragyogása közt, muzsikában, önfeloldásban. Megint egy régifajta, mámoros, gyönyörű óra. «Így megfázik, nem lehet! Fel kell kötni a korcsolyát!» Tudtam, hogy gyönyörűen csinálom ezt, mint minden lábbal való tánczformát, muzsikás sportot. Nem lehetett ellentálni. A karjába fűződve repültem aztán és felragyogott körültem és bennem annyi idő után megint egyszer egy diadalmas este, egy nekem való élmény.

Nekem a lelki egészségemhez kellett a hódít-

tás, ünneplés, sok szem előtt szereplés. Úgy kellett, mint a kenyér; csak addig volt élet az életem, a míg ilyenből kijutott néha... Úgy máskülönbön egészen hidegen hagyott engem, jól emlékszem, ez a tölem idegen életű, sok-asszonyos, rövidesbeszédű nagyúr. Nem is tudom, miről beszélünk akkor egész este!

Mikor jönnek Kuglerhez? Hol láthatom? Egész késő tavaszig Pesten marad, ugye?... Gidának feltűnően kedvére volt ez a dolog; és engem valahogy bántott ezzel. Egyszer, hogy Marika nem jöhetett, ő maga kísért el a jégre, hogy el ne maradjak. Február végén olvadó, csepergős idő járt; de Kuglerhez hetenkint kétszer elmentünk mindig. És már bosszankodtam, ha késett Losonczy. Sorra köszöntötte az ismerőseit, az apró asztalokhoz letelepült kisse a hölgyek mellé, azután hozzánk ült, velem foglalkozott és a kocsiján kísért haza. Néha eszembe jutott: helyes ez vajon? Rendin van ez így?

De hisz itt a nagynéném, férfi rokonom; ők bizony tudják a fővárosi élet formáit, kivételeségeit; engem már egészen összeazart ez a sokféle gyors változás az életben. Gida mondta egyszer, hogy Losonczy megint beszélgetett vele és ő elmondta röviden a viszonyaim, s a színészséget, mint kész tervet. Roszul érintett ez, bár nem tudtam világosan, hogy miért és egyszerre ráemlékezni véltem, hogy az utolsó találkozásokkor valahogy másképpen, megváltozott hangon beszélt velem. Furcsa, túlmérsz sürgetéssel kérdezte, hogy sohasse járok-e egyedül, Marika nélkül a városba. És hogy nekünk komoly, rávonatkozó megbeszéléseink lesznek; nem tudja, meglátogathat-e a lakásom, hogy nem kellene-e másképp intézni ezt a dolgot?... Ilyenkor elhaltatott, félig zavartan és egy-egy pillanattal furcsa, csudálkozással nézett rám. És attól, hogy a Marika kopott zöldplüss szalonjában fogadjam, magam is féltem, valahogy kezdett halasztódni, időtlenedni a dolog. A szemében nagyon is jól láttam sokszor a türelmetlen, haragos, szinte gyűlölködő kívánságot, a mit úgy ismerem férfiakon; a mit szeretnének lerázni, fel sem venni, de nem hagyja békén őket. «Mondja, miért okoskodunk mi, ennyit? Ilyen asszony, mint maga! Mit akar? Van valakije? Vallja be, hogy van odalentről még!»

Igy folyt ez, a míg együtt sétáltunk már a Hatvani-utca korzóján, langyosodó, szeles tavaszos estéken, meg-megállva egy-egy kirakat előtt, Marika, a lepedésában szemethünyő gardedám oldalától el-elmaradozva. De én kelletlenül, hűvös és idegenkedő érzésekkel mentem haza. Nem, én rá csak a képezetemen kereszteni lehetett hatni, soha így! És sértett ez a kurta, furcsa mód. Ma már, egy végigélt élet tapasztalatával meg tudom fejteni a férfi hangulatát is. Az ő hozzámvaló illúziói egy szép, finom, előkelő vidéki uriaszonyhoz kapcsolódtak és egyszerre kiderül, hogy egy leendő színővendék, a ki a szépségéből élni jött Pestre nyilván és tőle pártfogást akar. Csaldott, de már nem volt kedve abbahagyni, inkább egyszerűsíteni szerette volna.

És aztán a milyen suta volt ez az egész dolog, úgy is végződött. Egy este, hazamenve, váratlanul ott találtam a Hiripy nagybátyámat, a Piroška tánt urát, a volt képviselőt, a ki valami politikai spekuláció dolgában járt fenn. Úgy látszik, a lápszabályozás mégis csak mozdul egy kicsit odalenn! Csak hogy már nekem semmi közöm hozzá!

Kicsit hűvös volt velem; majd vaesora után apás szigorúsággal előveti, hogy mit végeztem hát magam fölül és mi a szándékom. Felzaklatott, elrémített, megrikatott; de mégis csak jólesett valahogy mindez. Még az is (pedig görcsös, szenvedélyes zokogás szakgatott az üldözöttség és boldogtalanság keserűben), hogy végre kimondta; igen, az itt élő jogászfialó hallofta, azt beszélük már, hogy fizetett szeretője vagyok a híres asszonymesternek; Pest

pletikája szájravett, ismernek, egymásnak mutatgatnak az emberek az utcán... Istenem, hát ilyen kis fészék ez a borzasztó nagy város!

Téli voltam eszmőrrel megint, úrességgel, téveteleg, gyámoltalan zavarral. Hát mi vagyok én már? Ilyen gyorsan... ennyire! Mi a helyes, kire kell halgatnom? Gidáké sunyin magamra-hagynak most, nem védenek. Úgy látszik, nem csináltam elég ügyesen!... Pfüj! De nem, én nem akartam semmit, nem igaz! Mit tudom én az ilyet? Otthon, ha megváltok is rossz nyelvek, csak szerelméről, romantikás játékról volt szó, de így! Milyen ocsmány minden dolognak a másik oldala! De hát hogy is vagyok én ezen a világon se kint, se bent; a hasznos és védő rendből kiszakadtam és a szabadsággal nem tudok igazán élni, gyáva és finnyás vagyok, nem merek, nem bírom el a felelősséget magamért. Most elmúlt a tél, jó sok pénz elment és nem vagyok előbbre semmivel. Újra itt valami ijedelmes mélység szélén, a mitől görcsösen rettegek; mert régi, családombeli vagy színéri itéletek eszengnek bennem, még gyerekkoromból, a rossz, közönséges ezédákról, pénzért kitarítottokról, a kikkel csak «úgy bannak»!... Ó, Istenem!

Másnap azt mondta egyszerűen és kurtán Hiripy bácsi: «Holnapután elutazom; gyere velem, te Magda, jobb lesz, annyit mondom! Nálunk is ellehetsz a nyáron, valamit csak kileltünk; bizonyosan jobbat, mint a mit ebben a Sodomában csinálhatsz. Hacsak nem szoktad meg még nagyon!

Nyakába borultam, sirtam, csomagoltam; mintha nem is én jöttem volna fel nagy, végső elszánással egy pár hónappal ezelőtt. Semmi se' történt, és most egyszerre eltávolodtam hirtelen ez alig izlett életről. Ez volt a sora az életemnek; az én szántomból sohasem történt velem nagy, válságos dolog; csak ha véletlenül. En nem mertem. Engem visszahítt a kisvárosom, az ismerős házak figyelő ablakszemei, falusi porták, lápos vizek romantikája, szoros kötöttségek, sokszavú, álmodozó szerelmek szép bolondsága. Siettem vissza!

(Folytatása következik.)

FELESÉGEMNEK.

Ne ved szememre édes feleségem,
Ha néha kisse elkalandozom,
Ha egy-egy lányra titkon rámosolygok,
Vagy egy-egy szines álmodom.

Hidd el nekem, hogy nem más ez, csak álom,
Melyen szerelmes lelkem ringatom.
A valóság, az úgyis a tiéd csak,
S két kis lányunké, édes angyalom.

Ne bánd, ha egy-egy virágnál megállok,
Hiszen poéta volnék végre tán!
Mint léha lepke nem fulok gyönyörbe,
Az égrem, — gyönyörködöm csupán.

Ha hagysz repülni kisse szabadabban,
A lelkem hozzád mindig visszatér.
S daltermő, gazdag, rózsás életem lesz
Megértő, áldott szivedet a bétem.

Az életem, mit néked fölajánlott
Szerelmes szívem hajdan, egykoron —
S mely ott lobban ki ölelő karokban,
Ha minden álmom végigálmodom.

Varságh János.

JAJ A SZIVEMNEK.

Jaj a szivemnek, szeptember lovag
Vágtat az ország rétéji fölött,
És tődejé már fújja is felénk
A hajnali és alkonyi kódot.

Mint annyiszor, most is elmúlt a nyár.
Megint csak koldus szegényen hagyott.
En üres kamrára, hadd csakom be már
Az ajtó és a nyitott ablakot

Már úgy sem hozhatunk be valamit.
Mit futyörösszenen itt a szél nekünk.
A határban, a termő földeken
Néhány szál vadvirág mit még lelünk.

Mert learatták már a gabonát,
A szőlővénnyeg is kopaszak;
Az aratásból egy árva kalász,
S a száreből egy fürtünk sem marad.

Felejtük, párom, ezt a bús nyarat.
Peterdi Andor.

PARASZTOK.

Elbeszélés. — Irta P. Abrahám Ernő.

Csütörtökön kora délután hazavitték Czaga Bálintot. Két deszkán vitték. A ruhája csapzott volt a fekete aludt vértől s alatta is vérfutotta fűcsák dermedtek.

Czagáné az udvarukon libát tépett. Mikor látta, hogy hozzák az urát vérbe fagyva, odarohant, tördelte a kezét s ritt, kiabált:
— Ki ölte meg az embereket? Ki tette ezt vele? Ki lesz most már az én uram!

— Nem holt az még meg! Van még benne élet! — biztatták.
— Jaj, de megvert az Isten! — ordított tovább Czagané. Akkorra már kijött a Czaga húszesztendős legényfia is a belső házból. Csak rámeredt kis ideig az apjára:

— Ki csinálta ezt vele? — kérdezte azután fojtott fenyegetéssel, s körülnézett a bámész-kodókon.
— Nem csinálta azt senki — mondta az egyik.

— Elestet — vetette a másik.
— Kőbe vágta a fejét — magyarázta a harmadik.
— Hozzák be — szólott komoran a legény, s maga elől ment.

Mig Czagát bevitték a házba, azalatt egypár tekintélyesebb gazda kiszorította a népet az udvarból:

— Nincs jobb dolgotok, he? Mért nem mentek haza? Na, egy-kettő! Nem komédia ez! Ki, ki, mind! Nincs itt dolga egynek se!

Lassan-lassan az utcára szorultak az emberek s ott várták a hírt. Közbe-közbe kiki fakadt belőlük az ellenszenv:
— Nem nagy kár érte... Kiszitta volna a garasért a tulajdon apja véret is... A vén uszorás...

— Mit ér most már a pénzével?
Jött ki a házból a halottnék. Az egyik nagy gazdának odavetett csendesen egy szót s komolyan, ünneppelenen ment haza. A gazda pedig tovább adta a szót a szomszédjának s nyomán szájról-szájra szállt a hír: meghalt.

Az okosabbja most már haza takarodott. De egypáran még várták, hátha láthatnának valamit. De egész délután csak a Czaga legényfiát láthatták, a mint indult a Liba-utca felé.
— Megy koporsót venni — sügték egymásnak.

Egy félóra múlva már jött is vissza a legény, se jobbra, se balra nem nézett. Komoran jött, csak a kapuból fordult vissza, s támadt rá az ácsorgókra:
— Mi dolgotok még itt? Mért nem mentek már haza, te?

Lassan-lassan útnak szontyolodtak a leg-átalkodottabb nézők is, a legény pedig visszament a házba.
A belső szobába ment. Az anyja volt a szobában, s az ágyon a halott.

Köszönés nélkül nyitott be a legény s bámolni kezdte a halottat. Az anyja is csak ült a lőczán szótlanul s csak nagy sokára kérdezte:
— Vettél, he?

— Vettem.
— Mennyi?
— Tizenkét forint.
— Tizenkét forint! Egy koporsóért! Teremtő Isten! — csapta össze a kezét az asszony. — Nem tudtál alkudni, he?

— Húszra tartotta, rakott betűvel pedig huszonháromra.
— Tizenkét forint! Teremtő Isten! Csak maga a koporsó! Hát a többi, meg a temetés! Ki nem kerül egy ötvenesből!

Az asszony sopánkodott, a fiú pedig ült szótlanul. Lassan elhallgatott Czagané is.
Fgszter a legény felállott, odament az ágyhoz, kezdte tapogatni a halott csizmáját s hümmögött.

— Ides anyám! — kezdte.
— Mi az, he?

— Kár ezert a csizmaért föld alá!
— Hát bizony jó csizma!
— Mégér egy tizenkét pengőt!

Megint hallgattak kis ideig, csak a legény hümmögött egyet-egyet.
— Úgyis minek már neki odalent? — kezdte megint pár perc múlva.

— Le akarod húzni, he.

— Hász meg elviselém. Eltartana két esztendőig is.

Addig hümmögött, addig tételődött, míg egyszer csak belékapaszkodott az apja csizmájába, s kezdte húzni. De nem jött.

— Még nehezen jön e — dönyögte.

— Jőjön már édes is segíteni! Mit nézi?

Az asszony kis ideig habozott, ingadozott, de végre is odaállt az ágy fejéhez s átölelte a halottat a bőna alatt:

— Próbáld hát, na! Hátha így könnyebben tudnád.

A legény megint belekapaszkodott az egyik csizmába. Most mind a két kezével. A csizma nem engedett.

— Nem gyön! — sóhajtott. Felvetette a szemét s szinte ellenségesen nézett az apjára. Olyasmit érzett, mintha meg akarná rabolni az apját, s az nem engedné.

— Sajnálja! Inkább a sírban akarja, hogy rohadjon, — mondta az anyjának.

— Tamaszkodj — biztatta az anyja.

A legény jobb lábát neki támasztotta az egyik ágy derekának, s úgy próbálta lehúzni a csizmát.

Egyszer a nagy erőlködésben, a hogy fel-nézett, szinte a szivérése is elállott a legénynek a réműlettlől. Az apja szeme valahogy megrebrent, s egy pillanatra rámeredta a legényre. Azután újra összecskódott.

— Buh! Hogy nek rám! — rázkódott össze a legény.

— Hát mért nem húzod, he? — támadt rá az anyja.

— Nem húzom! — mondta határozottan a legény.

— Bolond! Hát hagyj ott! Jó lenne pedig még! — haragudott az anyja.

A legény pedig előkeresett a komótból egy lepedő felét.

— Teritse rá édes. Én nem tudom.

Még rá se mert nézni az apjára.

— Tán megijedtél, he?

— Rámmézett!

— Hisz csak a szeme.

— Rámmézett! Mondom!

Az anyja pár pillanatig a halottat nézte, azután a fiát, hümmögött egyet s ráterítette a lepedőt a holttestre.

Akkorap éjszaka a legény nem is mert a házban bálai. Az istállóban csinált magának heverő helyet. De csak nagysokára tudott elaludni. Félt s egyre a csizmára gondolt akaratlanul is.

— De hát mért is nem adta? Minek már neki? — járt a fejében a daczos gondolat. Egészen kiverte a veríték. Végre mégis elaludt. Lázasan aludt s fel-felrettent. Egyik álomkép a másikat kergette.

Húzza az apja csizmáját s egyszerre csak elszakadt az apja lába s ő egy feneketlen gödörbe bukott hanyatt-homlok. Hirtelen felrettent. Pár pillanatig tudta, hogy álmodik. Azután vizet akart merni a lovaknak. A kútra ment. A kútból, a mint belenézett, az apja vérfutásos szemű feje meredt rá. Pár pillanatra megint felrettent. Akkor kijött hozzá a belső házból az anyja. A legény érezte, hogy a feje megett áll. Borzasztó erővel küzdött, hogy felébredjen.

— Gyere be a szobába — mondta neki az anyja — megbalt az apja.

Bementek. Előbb a konyhába. Ott fektült az apja vérbefagyva, meredt szemmel a padkán. A konyhából a szobába mentek. A szobában az ágyon is, az asztalon is ott fektült az apja. Ott ült, meredten a két széken is.

Hajnodott. A béres felkelt, s utána nézett, alszik-e még a gazdája? Nem aludt. Ott guggolt összekuporodva a vackán. Az arca egész bárgyú volt, a szemében üvegesre dermedt a rémület.

— Pista, mi a baja, Pista? — rázta a béres a legényt ijedten. De az nem tudott kiegészedni. Olyan volt, mint egy darab fa, s csak makogott értelmetlenül.

Ábrányi Emil elszavalja költeményét a Petőfi-család közös sírjánál.

Gróf Batthyány Tamás szolgálattevő kamarás leteszi a Petőfi-család sírjára József főherceg koszorúját.

AZ ORSZÁG TEMETŐJE.

A halottakra való visszaemlékezés ünnepe mindig megeleveníti ilyenkor, október és november hónapok fordulóján a temetőket. Más-kor egy-egy temetési menet, néhány magános sír-látogató, ha egy-egy negyedórára megszakítja ezt a csöndet, vagy a temetői kertmunkások beszélgetése. Óra hosszat jártunk szép tavaszi, őszi időkben a kerepesi-úti temetőben a nélkül, hogy emberrel találkoztunk volna. Pedig ez a temető sétáló helynek is szép, aranyas fasoraival, a sírok fölé hajló fáival és bokraival, sok-sok virágával, mindjobban szaporodó művészi síremlékeivel. Deák és Batthyány mauzoleumához legújabbban más nagyszabású építészeti alkotások járultak: a Kossuth-mauzoleum, a főváros által építtetett hatalmas ár-kádsírok sora s míg tíz-tizenöt évvel ezelőtt még alig volt néhány művész-kéz alkotta síremlék, ma már egyre-másra emelkednek a szobrászati vagy architekturai szempont-

ból érdekes sírok. Különösen azon a részén a temetőnek, a hol a közélet és a szellemi élet jeleseinak csontjai pihennek, valóságos szobor-erdő emelkedik, de egyes magán-embereknek is emelt családjuk kegyelese ily művészi síremlékeket. Ezzel is meg a főváros valóban kegyelletes gondozásával is az utóbbi években jelentékenyen szépült a kerepesi-úti temető s ma már vetekedhetik a legtöbb nagyvárosi temetővel, — ha azt a szépséget nem érheti is el, a mely egyes olasz városok temetőit világhírűvé teszi. Ennek úgy is kell lenni, különösen a kerepesi-úti temetőnél, mely nemcsak Budapest temetője, hanem az egész országé, mert az utolsó emberöltő kiváló magyar embereinek túlnyomó része itt van eltemetve. A sírok között, a mint az aranybetűs neveket olvassuk rajtuk, megelevenedik Magyarország egész legújabbkori története: békén, egymás mellett pihennek a kiváló politikusok, a kik egykor heves harcokat folytattak egymással, irók és tudósok, kiknek hatását többé-kevésbbé

ma is érezzük még izlésünkön és gondolkodásunkon, művészek, kiknek porait művésztársaik ihlete ékesítette fel. Az egyetemi ifjúság még mindig megtartotta kegyelletes szokását, hogy halottak napján kivonul a nevezetes halottak sírjaihoz és beszéddel eleveníti fel emlékezetüket, — de már ma is alig győzi szónokokkal s el fog jönni az az idő, mikor egyáltalán nem fogja győzni, annyira megszáporodnak az emlékezetes sírok.

A mostani halottak napjára is több szép művészi síremléket lepleztek le. Művészkéz faragta emléket kapott Németh János, a Szent-irmay Elemér név alatt ismert jeles dalszerző, kinek sok százra menő kedves nótáját szelvényben éneklük és zongorázzák a magyar nótá kedvelői, Greguss Imre, a magyar katona-élet, a magyar paraszt-genre és a kuruczvilág két év előtt elhunyt kiváló festője, Széll Farkas, a ki nemcsak igazságügyünk kiváló munkása volt, hanem mint történet-kutató is jogszímet szerzett a kegyelletes emlékezésre, Thaly Emil,

A Bánóczy Végess-család új sírboltja.

Részlet a Láng-család sírboltjáról.

Báró Kochmeister Frigyesné sírja.

ÚJ MŰVÉSZI SÍREMLÉKEK A KEREPESI-ÚTI TEMETŐBEN.

Németh János (Szentirmay Elemér dalköltő) (1), Bessenyei Széll Farkas (2), Greguss Imre (3), Anderkó Gyula (4), a Hoffmann-család (5), és Thaly Emil (6) síremléke.

ÚJ MŰVÉSZI SÍREMLÉKEK A KEREPESI-ÚTI TEMETŐBEN. — Jely Gyula félfotóval.

a ki mint a Duna Gőzbajózási Társulat igazgatója tett nagy szolgálatokat közlekedésügyünknek, Anderkó Gyula, a fiatalon elhunyt tehetséges művész. Impozáns családi sírboltot emelt halottai számára a főváros életében jól ismert Hoffmann-család, egyike Budapest előkelő, régi patriczius-családjainak, nemkülönben a gépgyáros Láng-család, Bánóczy Végess Gyula családja, a báró Kochmeister-család stb. Mindenféle stílusú és kivitelű emlékek vannak ezek közt, — márvány, bronz, terméskő az anyaguk, — valamennyi szép, becses alkotása a családi kegyelteknek.

A legnevezetesebb azonban a kerepesi-úti temető idei «újdonságai» között Petőfi családja tagjainak új közös sírboltja. A költő szülei, bátyja, felesége, fia, mind ebben a temetőben pihentek, de mind külön, távol egymástól. A Petőfi-Társaság körében támadt az a szép gondolat, hogy ha már a költő hamvainak nyugóhelyét nem ismerjük s nem vihetjük

hozzájuk kegyeltestünk, legyen mégis egy sír az «ország temetőjé»-ben, a mely ő rá emlékeztet, mert azokat rejti magában, a kik neki a legkedvesebb voltak, a kiket szerető szívevel énekelte meg. A csontokkal együtt, melyek ott pihennek, mintha a költő ihletének egy része is benne volna ebben a sírban.

Szüleit még maga Petőfi temette el, a negyvennyolcas események válságai közben, ő állította sírjukra azt az egyszerű kő-emléket, melyet a temető látogatói közül sokan ismernek s ő maga iratta rá a felirást: «A legszeretettebb apa — a legszeretettebb anya.» Ezt az időtől megbarnult és megkopott sírkövet az új síremlék készítője, Bory Jenő szobrászművész beleillesztette a szobor-művének alsó részét tevő esonka piramisba, melynek két oldalán a sírban pihenők nevei olvashatók: Petrovics István, Petrovics Istvánné szül. Hruz Mária, Petőfi István, Petőfiné Szendrey Julia, Petőfi Zoltán. A piramis tetején sok erővel

faragott sas jelképezi a költő szellemét, mely e sír fölött lebeg.

A szép emléket még halottak napja előtt leplezte le ünnepélyesen a Petőfi-Társaság. Elküldötte az ünnepre koszorúját József főherceg is szolgálattevő kamarásával, gróf Batthyány Tamással, — a jelenlevő előkelőségek megjelenése, a sírnál elmondott beszédek, Ábrányi Emil költeménye hiven kifejezték azt a gondolatot, mely ezt a síremléket létre hozta.

A kiket kedves halottaik emléke most, halottak napján odavonzott a temetőbe, kegyellett állottak meg a síremléknél, a melyben azok pihennek, a kirkől a költő legszebb dalait alkotta: a jó anya, a jó öreg koresmáros, István öcsém, a Szeptember végén ihletője és a kisfiú, a kit alig hogy láthatott a költő, mert bölcsője mellől a csaták mezejére kellett sietnie.

SZÍNHÁZ.

Nemzeti Színház. *Henry Bataille*: A szerelem gyermeke. — Magyar Színház. *R. Misch*: A prinz.

Írta ALEXANDER BERNÁT.

Az újabb francia drámának az az iránya, mely ifj. Dumastól indul, már-már a sakk-rejtvény, a sakk-végjáték benyomását teszi. Mindig körülbelül ugyanazok az alakok, a király, a dáma, a lovag stb., de mindig új változatban, mely néha az elmésségnek, a kombinatorikus művészetnek igazi csodája. A megoldás főkélléke: kevés hűzés, legfőkéllébe négy, meglepő fordulat, elegancia, szükségesség, ámbár ebben a tekintetben akad hiba bőven. Gyakorlat folytán a francia dráma technikája páratlan; a dialogus a legszebb benne, az izlés rendszerint kifogástalan, a megfigyelés útján szerzett anyag kitűnő minőségű. Különös ismertető jel: a retorika oly tökéletes, hogy alig látszik annak. Érett, gazdag, változatos művészet ez. Csak kár, hogy kevés az élet benne. Az alakok igazán sakkfigurák, ha még oly nagyszerű kivitelűek is. Nem maguktól mozognak, a szerző tojja őket ide-oda. Négy hűzés után matt, ez a fő-dolog; nem magukért állnak a figurák ott a sakkasztalon, hanem a mattért. A sakk-rejtvény igen érdekes dolog, de a nem szakemberre nézve csakhamar szorult mulatság. A francziák is érzik ezt és folyton keresnek utakat drámájuk megújítására. Egyike ezeknek az utaknak Dumas Demimonde-jától vezet el hozzánk. A házasságtörő dráma már nagyon kopott, pihentetni kell egy kicsit; addig jó szolgálatot tesz annak a félvilágnak a rajza, mely az igazi világ mellett kialakult és ma már egy igazi második világ, melynek szintén vannak formái, törvényei, szokásai stb. Szokásaink, erkölcsaink, felfogásaink valóban hatalmasan megváltoztak. Az irodalom nagy anyag-szükséglete az egész félvilágot a legrikítóbb világításba hozta. Mily szenzáció volt Dumas darabjának a címe! Ma már ott vagyunk, hogy szinte azt kell kérdeznünk: Van-e más világ is az irodalom számára, mint a félvilág? A másik oly unalmas!

Bataille új darabjában Rantz úr, a ki gazdag, előkelő, kiváló ember, politikus, képviselő, akkor, mikor miniszter lesz, szakítani akar szeretőjével, mivel tizenkét év óta együtt van. Nagyon megunta. Évek óta folyton veszekednek és kizokkálják egymást. A darab ennek a szakítási küzdelemnek egyes fázisait tárja elénk. Első felvonás: Rantz és Liane többek jelenlétében iszonyúan összevesznek, bemocskolják egymást, összeverekednek, ha a jelenlevők széjjel nem választanák őket. Csak a szerelem után következhetik ekkora gyűlölet vagy közömbösség! Második felvonás: Rantz formálisan szakít Liane-nal (formálisan, t. i. levél és csekk útján); de kitűnik, hogy Liane eszeveszetten, a végsőig szereti Rantzot és vissza akarja hódítani, azonban nem tud bejutni hozzá. Telefonon beszél vele (kitűnő jelenet), rimáncodik, sir, jajgat, mind hiába. Öngyilkossági kísérlet, melyet szerencsére meg-hiusítanak. A harmadik felvonásban újra a fájdalom egész látványa. Liane bejut Rantz lakásába, de nem jut Rantz színe elé. Liane a cselédek gúnyjának kitéve! Liane vázát tör. Liane kimerül, megtörik; a cselédek majd kidobják. Negyedik felvonás: Rantz visszatér Lianehez és nőül veszi. Miért? Mi birta rá? Erre a célra a darabnak még egy fonál-gazata van.

Lianének ugyanis húsz vagy huszonkét éves fia van, Maurice (nem Rantz fia! apja isme-

retlen), a kit anyja, míg a fiú kicsiny volt, fölciczomázott, becézett, prezentált, de most távol tart magától, hogy ne lássák, mekkora fia van. A fiataljába vetett hit félig-meddig az ő forgalmi tőkéje. Ez a fiú mégis rajongva szereti édesanyját, a kinek szépségére, fényűzésére, hírnevére (!) büszke. Hogy ez a fiú nem nevelődik kifogástalanul, könnyen érthető. De nagyon szép fiú (I. Shakespeare elméletét a törvénytelenségről), a kiért rajonganak az asszonyok, a többi közt Rantz ártatlan fiatal leánya is. Midőn Maurice anyja kétségbeesését látja, az a horrorbilis gondolat fogamzik meg benne, hogy Rantz nehegyét nem fogja ugyan bántani, de úgy kompromittálni, hogy ezzel Rantzot visszatérésre kényszeríti, illetőleg arra, hogy édesanyját nőül vegye. Azonkívül fölfedezi, hogy Rantz néhány évvel ezelőtt turfosalást követett el, a mit okmányilag be tud bizonyítani. Ezzel a két revolverrel fölfegyverkezve elmegy Rantzhoz és villogtatja előtte a revolvereket. De Rantz nem ijed meg, sőt erkölcsi felsőségével úgy sarokba szorítja a fiút, hogy ez a két revolvert messze elhajítja magától és térdre hullva Rantz előtt, rimáncodik neki, hogy ne kergesse anyját az öngyilkosságra. Rantz halgat, arcán megindultság látszik, a függöny összecsapódik, de mire újra széjjel nyílik, Rantz megbeszéli Lianével, mikor legyen az esküvőjük. Az anyjért könyörgő fiú meglágyította Rantz addig gyémántkeménységének látszó szívét. Ez a darab.

Az olvasó ebből is láthatja, hogy a darab a nagy szenvedély rajzával meg akar döbben-tetni, az emberföltői fájdalom feltárásával pedig meg akar indítani bennünket. Mennyit sirhatnánk! Az anyja a maga nagy fájdalmában fiához menekül, mintegy megtalálja fiát. A fiú meghódítja anyját. Az elhagyott nő, ha nincsen is igaza, szánalomra méltó. Hát még ha annyira szereti a hűtlen férfit! Ezek a szánalomgerjesztő jelenetek biztosan hatnak. Ha nyugodtan elmélkedhetnénk, azt mondanánk, igazán annyira szerelmes Liane abba a Rantzba, a kivel évek óta hadilábon áll? Maurice érzelmessége, becsületessége, gyöngédsége is kevésbé gyanus volna, ha a szerző ennek a lelkiállapotnak oly kitűnő hasznát nem venné. Rantz kegyetlen makacssága is annyira elárulja a szerző szándékát, hogy meghökken-tetne bennünket. Rantz leányának az a naiv-sága is, melylyel Maurice-t a lakásán keresi föl, csodálatra méltó. De a szerző viharos ékes-szólása, szcenikai ügyessége, böles hatásfokozó technikája nem engedi, hogy föleszméljünk. Csak a darab végén, mikor a sakk-rejtvényt meg van oldva, térünk magunkhoz. Ekkor kér-dezzük: Melyik alak ezek közül igazi élő alak? Az öregedő Liane, kinek szerelmi dühöngése nagy fia jelenlétében oly visszás? Vagy Rantz, a ki ismeretlen hatalmak dróton rángatnak, kinek lelkébe egyetlen egyszer sem pillanthatunk be, valószínűleg mert nincs is lelke? Vagy a szerelem gyermeke, Maurice, a ki mint típus, jó megfigyelésből született, de kinek egyéni vonása egyáltalán nincsen?

A szerző minden aggodalmat, kritikai ellen-szegülést a szavak árjába fullaszt. A darab előadása ötöt fél óráig tart. S bizonyos részeket a szerző maga törlött az előadás cél-jára.

Hiába nevezi a darabot: A szerelem gyer-

meke. Nem Maurice a darab hőse, hanem Liane; nem a Maurice-ok baja foglalkoztatja, hanem az öregedő nő visszautasított szerel-mének kétségbeesését rajzolja. A darab egyéb — dekoratív — motívumai csak megzavarnak ben-nünket.

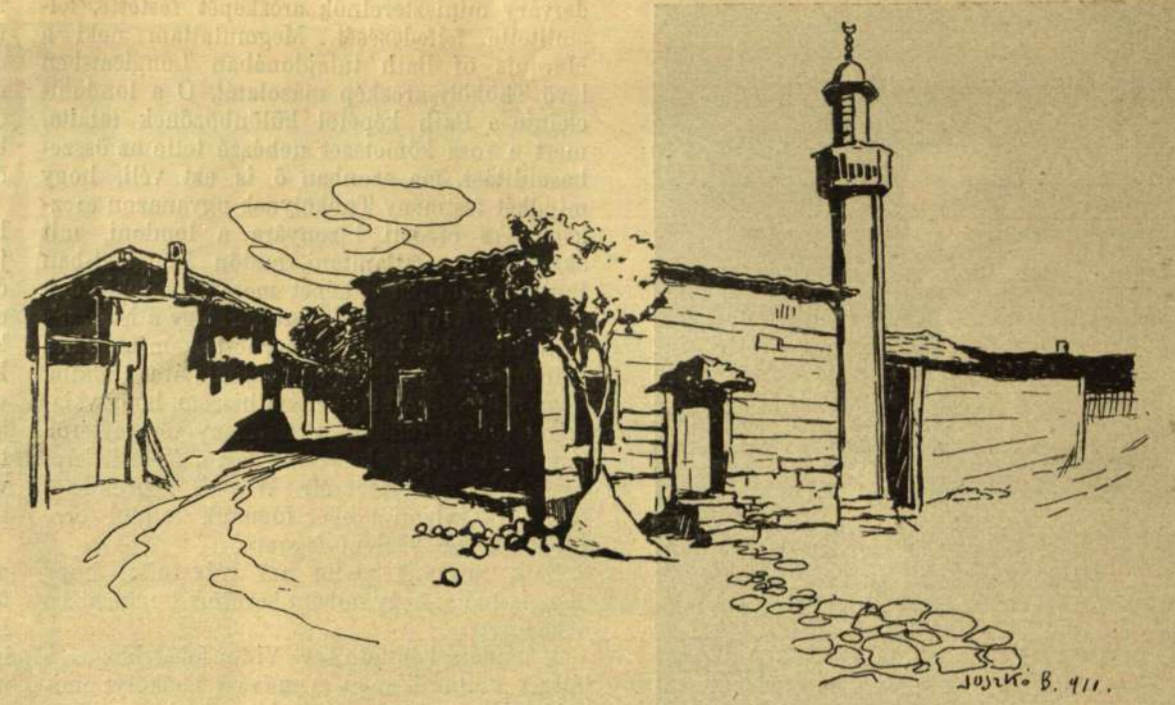
De a színészeknek rendkívül hálás feladatot adott. Cs. Alszeghy Irma a fájdalom enyhe és vad kitérésait nagy művészettel ábrázolta. A vadságot természetes bája, kedvessége, sze-lidsége szerencsésen enyhítette. Neki elhittük Lianet, inkább mint Bataille-nak. Csak Liane öregedését nem kellett elhinnünk neki, — hála Istennek. A szerelem gyermekét Odry játszotta reveláció gyanánt ható nagy művészettel. Odry művésze oly egyszerűnek és természetesnek tetszik, hogy mindent egyszerűsít és természet-szerűnek tüntet föl. A párisi szerző a csirkefogó vonásait beleolvasztja ebbe az alakba. Odry ezeket a vonásokat mellőzi, a mi az alakot érthetőbbé és szimpatikusabbá teszi. Odry és Alszeghy Irma duettjei hatalmasak voltak. Ed-dig is tudtuk róluk, hogy elsőrangú művészek, de most tehetségüknek e megnyilvánulásában mintegy maguk emelték föl magukat. A szin-ész nagy sikerének legjobb hatása az, hogy visszahat a színészre és hihetetlenül meg-növeli.

A prinz-ről ezek után nem lehet komolyan beszélni. A southernba kell leszállnunk, tulaj-donkép még mélyebbre. Misch úr frivol akar lenni, azaz akarna, de nem tud; nem frivol, hanem undok. Könyved akarna lenni, de kissé lúdtalpú. Táncozhatna, de minduntalan orra bukik. Tudniillik az a nem eredeti gondolata van, hogy színpadra hozza, miként avatják be a prinzet a szerelem miszteriumaiba. E célra keresnek alkalmas papot, illetőleg papnőt és megtalálják egy kis színésznőben, a ki alkal-mas is és vállalja is a szerepet. De a szerzőn a következő izetlenségek esnek meg. Primo, az a prinz már be van avatva mindenbe és tulajdonképpen a legnagyobb lumpok egyike, a kinek a pezsgő sem esik jól, ha nem tán-czosnó cipellőjéből issza. A mihez jó étvágyat kívánunk neki. Secundo, a szerző a címet meghazudtván, nem a prinzről regél nekünk, hanem a papnőről, a kis színésznőről, a ki egy ártatlan filológust igen körülményesen, részletesen és alaposan el akar csábítani, a mi, hála Istennek, sikerül is neki. A szerző egyéb ötleteiről könyörületesen hallgatunk, csak any-nyit árulunk meg el, hogy a darab végén a színésznő-férjhez megy a filológushoz, de új gyöngéd viszony szálait is szövögeti, melyek majdan a prinz édesapjához fűzik. Ez azután az előrelátás! Szegény filológus, szegény nagy-herceg, szegény szerző és szegény közönség. Legszegényebb jövendő kulturtörténész, kinek meg kell majd magyaráznia, hogy egyazon időben adták Budapesten a Hit és Hazát, a a Prinzet, a Nyári szerelmet és ennek a nagy-városnak a gyomra mindezt elbirta. Itt is em-lítésre méltó, hogy a színészek nagyon miti-gálták az alakokat, úgy, hogy az előadás na-gyobb baj nélkül mehetett végbe.

A szakácsmesterség nagy dolog. Úgy látszik, igaz, hogy az anyag semmi, az elkészítés módja minden. Ha a szerző is, a színész is ért ehhez a mesterséghez és a táalálás is ki-fogástalan, mint a Szerelm gyermekében, ak-or még elhittük magunkkal, hogy nagy-szerűen ebédeltünk.

TATÁR FÉRFI.

A TATÁR DSÁML.

UTOZA A TATÁR NEGYEDBŐL.

ÖREG TATÁR.

SZILISZTRIAI TATÁROK. — Juszkó Béla rajza.

A SZILISZTRIAI TATÁROK KÖZÖTT.

A mult hónapban, az orientalista Kunos Ignác dr. vezetésével egy kis expedícióba verődünk össze s útnak indultunk a dunai tatárok földjére. A kis társaságnak mindenik tagja más-más célt tűzött ki maga elé. Az egyik nyelvészeti anyagot akart gyűjteni, a másikat az ethnografiai sajátságok érdekelték — s volt köztünk egy piktor is: Juszkó Béla. Ő meg típusokat, színes keleti hangulatokat keresett esetje alá.

A mult században, Bulgária észak-keleti esücskén, vagy húsz faluban, néhány ezer krimi tatár család telepedett meg. Ma már azonban csak a Tutrakán közelében levő Tatar-Atmadzsza a tiszta tatár helység, a többiben: Kadiköj-ben, Kara-Veliköjben, Topci-ban, Bejbumar-ban s más apróbb községekben már vegyesen laktak bulgárokkal és törökökkel. A városok között Tutrakán-ban, Szilisztriában és Hadzsioğlu-Pazardzsik-ban laktak nagyobb számban. Mi Szilisztriában ütöttük fel a főhadiszállást. Szilisztria még a multakból itt felejtett emlék, a melynek tipikus keleti jellegét nem tudta el-takarni a bulgár bélyeg. Az orosz sipkás bul-gár katonákon és rendőrökön kívül alig figyelt-mezt valami arra, hogy bulgár terület az, a melyet rovogatunk. Az ősi napsugárban kecsesen villannak elő a hófehér karsú mina-ret-ek, az utcákon, a megszámlálhatatlan meny-nységű török kávéházak előtt egykedvű szí-nes ruhákba öltözött mohamedánok ödöngenek; rikolt a halva-árus, a rozsz kövezeten döcög a tipikus számaras vízfordó s nyugodtalmat meglepéssel dolgozik a nyitott boltban a keleti kézműves. Akárcsak hajdan, a mikor még a félhold volt az úr ezen a tájon is. A bulgárok jól bánnak velük, még a nyelvüket is inkább ők tanulták meg, mint megfordítva.

Annyi bizonyos, hogy kevesebb bulgár szót hallani, mint törököt, pedig a 12 ezer lelket számláló Szilisztriában felesen vannak törökök és bulgárok.

A sürgő-forgó néptömegben (mert hiszen Szilisztria egyik legélénkebb kikötőhelye Bul-gáriának) — hogy még rikitőbb legyen a szín, fel-feltűnik egy-egy sötétképi albán munkás is, de még sürűbben a mi objektumaink a ferde szemvágású tatárok. Helybeliek és a környék-beliek, a mely utóbbiaknak a mi tulipános ládáinkhoz hasonlatos szekerei valósággal sze-kértábot alkotnak a gabonapiacz térségén. Csodálatosan szép, tiszta fajú tatárokak lehet itt találni, a kik, — a linguisták szerint, még a nyelvüket is tisztában őrizték meg, mint krimiai testvéreik. Napokon át valóságos kis tatár karaván kísérte minden lépésünket és szörnyű büszkék voltak a «magyar testvérekre», a kik az ő hatalmas országukban nem feled-keztek meg róluk s eljöttek nyelvükcsüket le-jegyezni, szokásaikat ellesni, házukat, udvar-jaikat, dzsamiájukat megállapítjuk, hogy annak egy-egy szavukról megállapítjuk, hogy annak mása megvan a magyarban is, csodálkozva súgnak össze s meglöbög a szemükben valami büszke öröm. Nemkülömben gyermekes nyelv-csettintéssel adnak ámulatuknak kifejezést, a mint a gyorsmozgású ecset alól egyszerre csak látják a tatár-nyegyed tipikus részeit kibonta-kozni és saját képmásukat megörökíteni. Be-czipelnék lakásukba, a piktor természetesen él a helyzettel és interieur-t pingál, mert nem mindig adódik ilyen alkalom. Még a leányai-kat is megmutogatják, módosan fel is cziczo-mázzák őket, hogy mutatósságnak fessenek a fényképezőgép, vagy az ecset előtt. Persze a nagyobbacsákat elzárják előtőlünk, mert hát szép, szép a rokoni barátság, de azért a pró-féta tanítása is valami.

Kifogyhatatlank az előékenységekben kísé-rőink. Ha az utcán elfognak egy-egy tatárt, azt se szó, se beszéd odahurcolják hozzánk s dagadó önértéssel mutatnak rá:

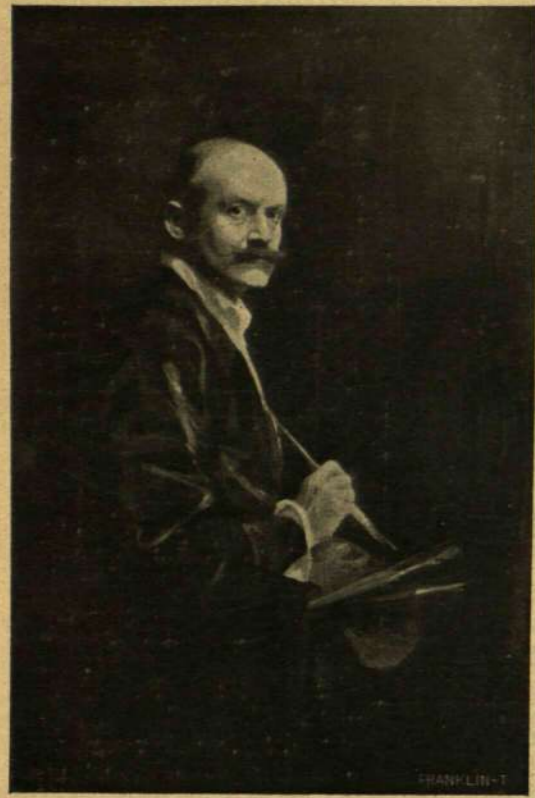
— Igazi tatár.

A mi azt jelenti, hogy jó lenne talán ennek is megörökíteni a képmását — legalább a váz-latkönyvben. De jelenti azt is: meglehet ám ezt is gyomrozni, némelyek tárt kifejezések és ethnografiai gyűjtések irányában. A kis expé-díció már a szeretetreméltó fogadtatás és ke-zérezés miatt is gazdag eredményekkel tért vissza, de talán legjobban járt közöttünk Juszkó Béla, a festőművész, a ki vagy huszonöt váz-nat és néhány telepingált vázlatkönyvet hoz-zott haza. Ebből az érdekes világból valóak azok a tollrajzok is, a melyeket a «Vasárnapi Ujság» mai számában bemutat.

Szogh Dezső.

TATÁR FÉRFI.

LÁSZLÓ FÜLÖP ÖNARCKÉPE A FIRENZEI UFFIZI-KÉPTÁR RÉSZÉRE.

THÖKÖLY ISMERETLEN KÉPE LONDONBAN.

Londonnak guildejai, a City testületei között a legrégebb és legelőkelőbb intézmények élén áll a Mercer's Hall, a selyem-kereskedők testülete. Ezeknek a testületeknek eredete visszanyúl a középkorba azoknak az angol kereskedőknek üzleti működésére, kik a tengereken túl létesítettek összeköttetéseket, melyek lerakták a nagy britt birodalom alapjait. Nem az állam hatalma, hanem a magánosok munkája indította meg azt a nagy művet, melyből az óriási indiai birodalom keletkezett, melynek most már császári koronája ékesíti Victória királynő óta Nagybritannia királyainak fejét.

Valaha a guildek száma mintegy 100 volt. Ma is még sok áll fenn, ámde többé nem központjai a kereskedelemnek. Más utakat vett az a viszonyok óriási változása következtében. Ma már inkább társadalmi egyesületek és azok, melyek a századok folyamán főleg adományokból jelentékeny vagyona tettek szert, jótékony célok előmozdítását tekintik feladatuknak.

Vagyonra és tekintélyre első a fenmaradt testületek közt a selyem-kereskedők guildje, kiknek czéhe 1393-ban ismertetett el. Testületi házát 1884-ben építtette újra. Nevezetes benne a kápolna, mert annak a háznak telkén áll, melyben Becket Tamás, az 1170-ben vértanúságot szenvedett Canterbury-i érsek született.

A testület tagjai az elnököt: a mاستert kiváló férfiak közül választják. Ez idő szerint Lord Selborne, Salisbury volt miniszterelnök veje, ki több éven át Dél-Afrika kormányzója volt, az elnök.

A Mercer's Hall jobbára megfestette kiváló masterjeinek arcképeit, melyek sorozata már a XV. századdal kezdődik s szerepel köztük Holbein műve is. A képgyűjteményben foglal helyet Dean Colet: a St. Paul's School és Gresham Tamás: a börze megalapítójának arcképe is. Nevezetes az a serleg is (Lagh Cup), melyet ünnepi lakomák alkalmával használnak s mely az angol középkori ötvösművészet legszebb darabjainak egyike. A mostani elnököt, Lord Selborne-t Európa-szerzte hírneves jeles művészünk, László Fülöp festette életnagyságban a térszalagrend öltözetében. Vele való összeköttetése szolgáltatott Lászlónak alkalmat arra, hogy részt vegyen a Mercer's Hallban ünnepi lakomán, mely alatt a képek sorában feltűnt neki egy magyarnak látszó alak. A lakoma után érthető kíváncsisággal közeledik a képhez és meglepetéssel olvassa a felírást: «Emerie Count Tekeli, Prince of Vidin, bequeathed by Daniel Westall Mercer 1718». «Gróf Tekeli Imre, Vidin fejedelme, Westall Daniel selyem-kereskedő hagyományára 1718».

László, midőn tavasszal gróf Khuen-Héderváry miniszterelnök arcképét festette, felémeltette felfedezését. Megmutattam neki a Marquis of Bath tulajdonában Longleat-ben levő Thököly-arckép másolatát. Ő a londonit eleinte a Bath képtől különbözének találta, mert a rozsz kőmetszet nehézzé tette az összehasonlítást, ma azonban ő is azt véli, hogy mindkét festmény Thökölynek ugyanazon arcképe. Az eredeti bizonyára a londoni, mit akkor fog megállapítani, midőn Longleat-ban Bath marquisnál a képet meg fogja tekinteni.

László felvilágosításokat kért úgy a Mercer's Hall elnökétől Lord Selborne-tól, mint Bath marquistól. Az első nagy sajnálatára tudatta, hogy a felíráson kívül «nem hiszem, hogy valamivel többet tudunk a festmény történetéről, sem nem tudjuk, ki volt a festő. Nem is kapunk soha másolatot Mr. Westall végrendeletéről. Ha valami többet fognánk találni erre vonatkozólag, közleni fogom».

Bath marquis pedig azt válaszolta, hogy nem is tudja, hogy miként kerültek Longleat-ba a képek.

A londoni kép felírása: Vidin fejedelme arra látszik mutatni, hogy a művész Thökölyt emigrációjában 1691—1695 közt festhette. Thökölyné Zrinyi Ilona a longleat-i képen gyászban van és tény, hogy kis lányuk 1695-ben halt meg Vidin körül.

Westall Dániel a Mercer's Hallban szintén helyt foglal az arcképek sorozatában s úgy látszik ő is elnöke volt a testületnek. Sajnos, eddig nem tudunk közelebbit, hogy Westall volt-e és mily összeköttetésben Thökölyvel és miként jutott ő annak az arcképnek birtokába, melynek megőrzését a Mercer's Hall nagytelektélyű testületére bizta.

Midőn Thököly képének felfedezése alkalmul szolgál arra, hogy László nevét felemlítsük, valóban mulasztást követnénk el, ha a magyar

művészet dicsőségére ki nem emelnők azt, hogy mily nagy méltánylásban részesül külföldön is az ő nagy töbtsége és mily hírt szerez ő a magyar névnek műveivel, mert bár neje által (Lucy Guinness, lord Joeagh cousine-ja) az angol családokkal jutott benső összeköttetésbe és egyelőre még Londonban lakik, mindenkor mint magyar művész szerepel.

Legújabb műveiről a május hónapban az Agnew műkereskedő által a művészek jótékony egylete javára László képeiből rendezett kiállítás útján értesültünk. A német császár május 17-én maga nyitotta meg a kiállítást, melynek központja a császár arcképe volt, kit László fehér egyenruhában, vérttel és sisakkal patlán alatt állva és jobb karját a lova nyakán, másikat kardja markolatára nyugtatva ábrázolt. A kép ma már végleg el van helyezve Berlinben a császári palotában.

Itt volt kiállítva Khuen-Héderváry gróf miniszterelnöknek a munkapárt clubja számára festett arcképe, az angol tábornagy Earl Roberts, herceg Battenberg Lajos viceadmirális arcképei is, melyek méltón sorakoznak a művésznek Edvárd királyról és Alexandra királynéről festett arcképeibe. László újabbban az Eton-College-től nyert megbízást, hogy a hírneves intézet díszterme számára a jeles férfiak arcképcsarnokába fesse meg Roberts tábornagy arcképét.

Végezetül még megemlítjük, hogy László, kit Barcelonában az ez idei internationalis kiállításon az aranyéremmel díszítettek fel, az olasz kormány részéről abban a kitüntetésben részesült, hogy felszólítottott saját arcképének az Uffizi-galleria számára való megfestésére. A kép el is készült s a művész azt ez év nyarán Hágában állította ki, honnan rendeltetése helyére, Firenzébe már el is küldetett. F.

THÖKÖLY IMRE EDDIG ISMERETLEN EGYKORI ARCKÉPE A LONDONI MERCER'S HALLBAN.

A NÉMET CSÁZÁR.

A MŰVÉSZ GYERMEKEI.

LÁSZLÓ FÜLÖP ÚJABB FESTMÉNYEI.

NEM EGYENLŐ RANGGAL.

Közép-Európának uralkodó családjai szigorúan védekeznek a demokratizálódás ellen. Sülyt vetnek rá, hogy a hozzájuk tartozó hercegek és hercegnők egyenlő rangú, ebenbürtig házasságot kössenek, s ki vét a családi törvény ellen, mely tiltja, más házasságot kötniök, viseltettének következményeit. Az uralkodó családból minden esetre kilép, ha ugyan nem törlik egyszerűen a család tagjainak névsorából.

Ferdinánd Károly főherceg, királyunk unokaöccse, trónörökösünk testvéröccse, tábornok, dandárparancsnok, ezredtulajdonos, azon az úton van, hogy feleségül véve Czuber Bertát, egy előkelő műveltségű, de polgári családból származó leányt, alávesse magát a családi törvény szigorának. Az ily tragédiák elég sűrűn fordulnak elő az európai uralkodó családokban. Jó szerencse, hogy vannak még országok és uralkodóházak, hol kevésbé szigorúan kezelik a házasságok egyenlőségét voltának kérdését; mert ha nem volna úgy, szép kis zavar támadhatna Svédországban a Bernadotteok, Oroszországban a Leuchtenberg hercegek s Angliában és a darmstadtí udvarnál a Battenbergek miatt. Nem is szólva a mostani angol király házasságáról a magyar vérségből eredő szép Teck Mary hercegnővel, kinek ebenbürtig voltát ugyancsak megkérdőjeleznék teszem Schaumburg-Lippeben, hol négy évvel ezelőtt roppant, egész nagy Németországra kiterjedő izgalmat okozott az a fontos kérdés, hogy vajon ebenbürtig volt-e Modeste von Unruh, ki száz évvel ezelőtt hítes felesége lett gróf Lippe Vilmosnak, s eképen ősanja a Lippe-Biesterfeld grófi ágának, mely a kétségtelenül ebenbürtig Lippe hercegi ág utolsó sarjának tébolyodottsága következtében sorra került az uralkodásban.

Nem minden mesalliance végződik boldogan. A szép Welsler Filippine esete, ki sok éven át volt titkos felesége férjének, a német császár fiának, míg nemes egyéniségével és kiváló érényével győzelmet aratott, a ritka kivételek közé tartozik. Vagy a svéd János nevű drago-nyos feleségé, ki I. Péter orosz czárnak előbb titkos, majd bevallott felesége lett, s I. Katalin

néven egyik ősanja sok európai uralkodó családnak, köztük a Hohenzollerneknek is. A fejedelmi vérből származó férfiak nem mindig tartanak ki «nem egyenlő rangú» hitveseik mellett. S ha kitartanak is, a magukhoz «föl-emelt» nő sorsa ritkán felel meg a hozzá fűzött álmoknak. A Habsburgok szerelmi házasságai közül kétségtelenül boldog volt a nemeslelkű Henrik főhercegé, ki egy tiroli postás leányát vette feleségül, letette rangját, s nem sok idővel halála előtt a budai várpalotában békült ki Ferencz József királyal. Nincs eléggé tisztázva még, hogy házassági kötelék fűzte-e Ernő királyi herceget a zalamegyei Skublies Laurához. De ha házasság volt, ivadékaiban, gyermekeik sorsában, szomorúan végződött. A nagytehetségű János főherceg (Orth János) Stubel Lóri színésznővel kötött házasságot, homályba vész. Lipót Ferdinánd főherceg (Wölfling Lipót) kilencz évvel ezelőtt mondott le rangjáról és előjogairól, hogy feleségül vehesse Adamovic Vilmat, — el is vált már tőle s öt éven belül másodsor is megházasodott, ismét rangon alul.

A Hohenzollern-családból is elvonult a polgári életbe jó néhány évvel ezelőtt Joachim Albrecht porosz herceg, hogy feleségül vehesse a férjétől elválasztott Liebenberg bárónőt. Harminez évvel ezelőtt XXVIII. Reuss Henrik herceg lemondott rangjáról és feleségével, Grace-Sawyer Maryval, egy indiai születésű angol hölgygel, boldogan él poseni börtökán. Viktor isenburgi örökös herceg ugyanez időtájt morganatikus házasságot kötött egy Rohrerné nevű nürnbergi elvált polgárosszonnyal s boldogan él vele. Lajos bajor herceg, a Wittelsbach ház nem uralkodó ágának seniora, kétézben is megházasodott rangon alul. Először Wallersee Henriette bárónét vette feleségül, 1859-ben, s mikor ez meghalt, Bartolf született Bartl Antónia lett a felesége s most Münchenben élnek együtt; a férj 80, a hercegné 40 éves.

A Koburg hercegi család tagjai közül letette a nevét egy fejedelmi herceg negyvenkilencz évvel ezelőtt, hogy feleségül vehesse szerelmését, Geiger Konstancia énekesnőt.

Felvett névvel, mint Ruttenstein báró és báróné, boldogan éltek egymással, de midőn a férj meghalt, a hercegi család hallani sem akart a szegénységre jutott özvegy igényeiről; kijelentette, hogy «nem érez magában semminő kötelezettségét a bárónővel szemben». Hasonlóképen szomorú sors érte a múlt század nyolczvanas éveiben Lilienthal Amáliát, Sayn-Wittgenstein-Sayn herceg özvegyét, kire elhalt férje reáhggyta minden vagyonát, de a hercegi család a vagyon kiszolgáltatását megtagadta. Nem kisebb családás érte a múlt század elején Bauer Karolin színésznőt, ki Montgomery grófnő néven morganatikus felesége volt Koburg Lipót hercegnek, de ez egyszerűen hazaküldötte családjához, midőn felajánlották neki a belga koronát. Szerencséje volt Montgomery grófnőnek, hogy nem vette túlságos tragikusan az esetet. A válás után ismét szinpadra lépett s a régiéknél jóval nagyobb sikereket aratott.

A fejedelmi férfiak rangon alul kötött házasságainál boldogabb szokott lenni az a házasság, melyet fejedelmi nők kötnék nem rangjukbeli férfiakkal. Úgy lehet azért, mert leszámolva rangjuk előítéleteivel, a nők elég erősek arra, hogy levonják elhatározásuk minden következményeit, lemondjanak az udvari élet minden fényéről s egyedül családi boldogságuknak éljenek. Így ment feleségül Erzsébet bajor hercegnő, királyunk unokája, Seefried Ottó báróhoz, kit a király utóbb grófi rangra emelt; így lett Lónyay grófné Stefánia özvegy trónörököséből, Windischgrätz hercegné Erzsébet főhercegnőből, Rudolf trónörökös árvájából, Radzivil hercegné Mária Renáta főhercegnőből, Károly István főherceg leányából és így vette fel Esmarch kieli orvosnár polgári nevét Henriette schleswig-holsteini hercegnő, a mostani német császárné nagynéje s egy boroszlói orvos nevét egy hesseni hercegnő.

Ilyenek a nők. A férfiak már sokkal kevésbé bírják elviselni a jelentéktelenséget, melyet a régi név helyett felvett új nevüknek köszönhetnek. De hogy vannak köztük is bőven kivételek, bizonyítja nem egy a fenn olvasható példák között is. — a — ty.

ROUSSEAU VÉGNAPJAI.

Újabb adatok a nagy ember haláláról.

Rousseau halálának körülményeit bizonyos tekintetben még manapság is áthatolhatatlan homály fedi. A francziák, minden igyekecsük daczára, még maig is csaknem úgy vannak vele, mint, hogy épen a mi saját életünkben idézzek, — mi magyarok a Petőfi, vagy akár a Rudolf trónörökös halálával. Sejtjük, gondoljuk a valódi tényállást, de a kétségtelen bizonyosságig még sem tudunk elmenni. Még pontosan máig sincsen tisztára derítve, vajjon a Rousseau halála természetes volt-e, avagy öngyilkosok módjára fejezte be életét a nagy encyklopédista?

A francia Madeleine Georges Andigier újabb valamelyes világosságot igyekszik önteni ebbe a foszladozó homályba. Határozottan a mellett foglal állást, hogy Rousseau halálának oka semmiesetre sem lehetett öngyilkosság, már csak azért sem, mert hiszen ő írásaiban állandóan öngyilkosság-ellenes tanokat hirdetett. Tanúbizonyossággal hívja fel álláspontja mellé a párisi egyetem akkori orvos-doktorának: Le Beque de Presle közbenjárása folytán. A testben csaknem teljesen összetört Rousseau örömmel engedett a meghívásnak. Május elején már Ermenonville-ben volt.

Tudvalevő dolog, hogy 1770 nyarán már, az akkor 65 éves Rousseau rendkívül sokat szenvedett. Az epehánys és idegrohamai olykor a végsőkig gyötörték. Tűrhetetlen lett hát neki a párisi, világvárosi élet. Már 1770 óta ott lakott Rue Platrière-ben. Nagyrészt orvosi tanácsára is, elhatározta tehát, hogy elköltözik valamelyik jó levegőjű vidékre. Kapóra

AZ EÖTVÖS KOLLEGIUM ÚJ ÉPÜLETE A MÉNESI-ÚTON.

jött neki, hogy a pompás vidékű, csöndes Ermenonville-ben lakó Marquis de Girardin és a felesége, kik évek óta rendszeren meg szokták őt látogatni párisi otthonában: már előbb is meghívták őt nyaralni ermenonville-i birtokukra. Most ismét megújították ezt az ajánlatukat, főként a híres orvos, Le Beque de Presle közbenjárása folytán. A testben csaknem teljesen összetört Rousseau örömmel engedett a meghívásnak. Május elején már Ermenonville-ben volt.

Jóléte nyugalomban teltek napjai a Girardin-ék tuszkulánumbában. A botanika és a zene voltak legfőbb szórakoztatói.

Hűségese kezelő orvosa ezeket írja a szegény Rousseau utolsó pillanatairól:

«Csütörtökön, július 2-án korán kelt; épen

sétára készült menni, mikor egyszerre rosszul lett, gyöngének és minden ízében betegnek kezdte magát érezni. Földi életének különösen az utolsó órája alatt, végtelenül kínzó fejfájástól szenvedett, mely aztán rohamokba ment át; mindkét kezét fejére tette s azt mondta, hogy úgy érzi, mintha valaki szakgatná a koponyáját. Egy ilyen rohamban pusztult el, leesve székéről a földre.»

Bővebb részleteket tár elénk ezekről a meghatározó pillanatokról Madame Delissert, egy ügyes tollú francia nő, Rousseau személyes tisztelője, ki adatait a saját bevallása szerint egy öreg vidéki embertől szerezte. Ez a vidéki ember, — kinek nevét elfelejtette velünk közölni, — Rousseau-nak mindvégig bizalmas barátja volt, kit még a betegsége elején elhivatnak hozzá, vele volt utolsó lehelletéig s a ki gondos figyelemmel összegyűjtötte mindazt, a mi gyöngéd visszaemlékezésekkel töltötte el a nagy férfi iránt.

Madame Delissert feljegyzése szerint Rousseau a kritikus napon rendes reggeli sétájára ment hét órakor, honnan kilencz órakor tért vissza. Otthon azonnal szélhűdési roham érte, mely két óra alatt végzett vele. Halála előtt tökéletesen nyugodt volt a legutolsó pillanatig. Egyre vigasztalhatta a feleségét s csak arra kérte, hogy hagyják őt nyugodtan meghalni.

Szobájából gyönyörű kilátás nyílt a vidékre. Ágyából egyre csak ezt nézte a nagy természetimádó.

— Nézd csak, — szölt a feleségéhez Rousseau.

Az előtérben gróf Zichy János jelenlegi közoktatási miniszteren kívül három volt közoktatási miniszter is látható: nevezetesen Wlassics Gyula, Berzeviczy Albert és báró Eötvös Lőránt. Wlassics mellett a párisi Ecole Normale képviselője.

AZ EÖTVÖS KOLLEGIUM ÚJ ÉPÜLETÉNEK FELAVATÁSI ÜNNEPÉLYÉRŐL. — Jelfy Gyula fővitele.

Rantz (Gál) Liáne (Alszegehy Irma.) I. felvonás végjelene. Rantz Liánehoz: Hígy nekem! Ég veled, viszontlátásra!

Maurice (Odry) és Nelly (Váradny Aranka.) Nelly Mauricehoz: Van magában valami lenyűgöző varázs.

Liáne (Alszegehy I.), Rantz (Gál), Dédé (Rajnai), Gabi (Kelemen M.), Loredan (Hajdu). Dédé a társasághoz: Frakkban van! — Rantz belép: Nem! smokkingban.

HENRY BATAILLE «A SZERELEM GYERMEKE» CÍMŰ SZÍNŰVE A NEMZETI SZÍNHÁZBAN. — Jelfy Gyula fővitele.

sean, — mily tiszta az ég és mily csendes az egész természet. Ezt a helyet akarom én élvezni utolsó lehelitemig. Hadd utazzam el békében!

Sokat beszélgetett aztán a túlvilági eletről. — Ennek a reménye volt az én kényelmem és megnyugvásom, — mondotta, — minden szomorúságomban, — ez az örömem utolsó pillanataimban!

Egy újabb roham után megszűnt élni. Lelke visszatért az általa annyira bálványozott mindenség alkotójához. A leghatározottabban ki van zárva azonban, hogy mérge oltotta volna ki életét. Az öngyilkosságra vonatkozó téves nézetek erősödéséhez és elterjedéséhez nagyban hozzájárult az a körülmény, hogy akkortájt úgy Franciaországban, mint a külföldi sajtóban is különféle írások jelentek meg Rousseau emlékiratainak állítólagos előszavai gyanánt, melyek öngyilkossági hajlamaira engedtek volna következtetni, a melyek azonban közönséges misztifikációknál nem voltak egyebek.

Zsoldos Benő.

BARNA IZIDOR

1860–1911.

Az ujságíró csak munkájából ismeri a közönség, a maga személyével többnyire rejte maradt, elfátyolozza a névtelenség s ha napvilágra jut is a neve, elfelejtetik új napok új eseményei. A pillanat embere ő, — az a közvetítő készülék, mely elvezeti a pillanat eseményeit a tőlük távol élők sokaságához. A legtöbb ujságolvasó észre sem veszi azt, a ki tudomására juttatja a nap eseményeit: az egyes ujságíró elvegyül a lapban, egyénisége összeolvad társainak egyéniségével s ez a sok egyéniség együtt adja meg a lapnak magának az egyéniségét, úgy hogy az olvasó csak a lapot nézi, mint egy séget s nem gondol arra a sok különálló külön egyéniségű emberre, a kiből ez az egység összetevődik.

Igy lehet, hogy mikor most az emberek Barna Izidor halála hírére olvasták, sokan bizonyos meglepetéssel vették észre, hogy évek óta állandó szellemi összeköttetésben voltak egy emberrel, a kinek talán a létezését is alig tudták. Éveken át olvasták névtelen cikkeiket, tudósításait, melyek iskolát csináltak a magyar sajtó fejlődésében, de sohasem gondoltak arra az emberre, a ki mindezt írta, felkuttatta, kinyomozta, elébük talalta, csak az újságlapot látták, a mely elfőtte előlük az ujságíró.

Barna Izidor tagadhatatlanul egyike volt a legkiválóbb magyar ujságíróknak. Abban a fejlődési korban lépett bele ebbe a mesterségbe, a mikor a magyar sajtó kezdett kilábolni régi primitív állapotából: a mind sokszerűbben fejlődő magyar élet mind gazdagabban dobálta a megírivalót, a modern hírszolgálati és nyomdai technika megadta az eszközöket, az olvasóközönség körének roppant kitágulása az anyagi lehetőségeket. Ekkor alakult ki igazán a régi «ujdonás» helyébe, a ki a szerkesztésbe készen kapott értesülések többé-kevésbé elmés kommentálójává volt, egy új típus: a riportter, a ki nem várja meg, a míg a hír magától eljut a szerkesztésbe, hanem utána megy, elszípi futtában, kinyomozza részleteit, föllebentti homályosságait, versenyt kutat a rendőrséggel, reggelre pontosan, részletesen elébe találja a nyájias olvasónak a történeteket. Fürgesség, leleményesség, energia, megfigyelőképesség, emberek és viszonyok ismerete adják a jó riportter tulajdonságait. Barna Izidor az első ilyen valódi riportterek egyike volt, a maga nemzedékében a legkiválóbb s egy dologban ma is pártját ritkító: igen jól, frissen, élénken, olvasójával folytonos kontaktust tartva tudott írni. Egy-egy nevezetesebb riportterja a megírás művészetével is élvezetes olvasmány volt. Érezni lehetett rajta, hogy mint költő lépett fiatal korában az irodalomba, kedves lírai versekkel. Később líráját is riportterjába tette bele a nélkül, hogy belesett volna a rossz riportterek éremlyős érzelmességébe. A nyolcvanas évek elején az Egyetértés-nél kezdte pályáját, később belépett a Budapesti Hírtapló kötelékébe s leszámlítva néhány évet, a míg a Pesti Napló szerkesztője volt, ennek a szerkesztőségnek a kötelékében maradt haláláig. Mikor 1896-ban megindult az Esti

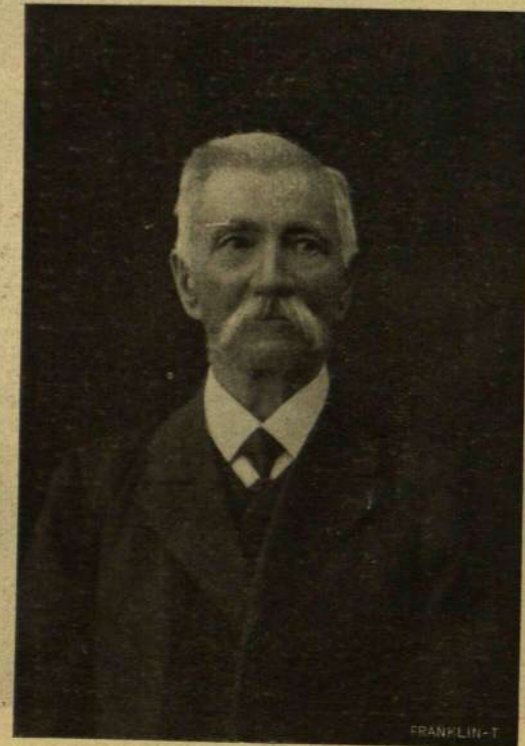
BARNA IZIDOR.

Ujság, ő lett a felelős szerkesztője. Mint szerkesztő is kitűnően bevált: élénk érke a közönség kíváncsi iránt, a feldolgozandó anyag megválogatása, a munkatársak képességeinek kellő felhasználása által kedvelté tette kis lapját. Ezzel is új tipust hozott meg a magyar sajtóban: a kolportázs útján terjesztett boulevard-lapot, a mely ma már annyira jellemző eleme sajtó-életünknek.

Családja, barátai, munkatársai a szeretetreméltó, derék, vidám embert is gyászolják benne. Újszólván utolsó pillanataig dolgozott. Estére elvégezte dolgát a szerkesztőségben, hazament családja körébe — és meghalt. Halála is igazi ujságíróhoz illő volt.

AZ EPERJESI EV. KOLLÉGIUM ÜNNEPE.

Október 19-én avatták fel az eperjesi evangélikus kollégiumi főgimnázium új épületét, a melyet a kormány támogatásával emeltek. A négy intézet (theológia, jogakadémia, főgimnázium és tanítóképző) közül a főgimnázium a kollégiumnak legrégibb, fundamentális iskolája. Mikor 1531-ben evangélikus vallásra tért Eperjes, evangélikussá lett a városi iskola is, a melyet a külföldi egyetemeken járt tanárok még a XVI. század folyamán gimnáziummá fejlesztettek. 1550-ben Tordai Gelei Zsigmond, a kiváló magyar humanista, lett az iskola rektora, a kit Melancthon ajánlott az eperjesieknek. 1594-ben pedig a híres humanista költő, Bocatus Jánost választották az iskola igazgatójává, a kit Rudolf király «borostyánkoszorús költő»-jévé emelt.

Péter Károly szüreti ref. lelkész, ki most ünnepelte félévszázados papi és negyedszázados esperesi jubileumát.

Ily kiváló férfiak csak növelték az iskola tekintélyét. A XVII. század közepén már az iskola neve lyceum és oly mértékben tanították benne a filozófiát és a teológiát, hogy azt az ifjút, a ki a felsőbb osztályokat jó eredménnyel végezte, az iskolából egyenesen papnak, vagy iskolaigazgatónak vitték.

A tanuló ifjúság számának emelkedése szükségessé tette az intézet fejlesztését; a felső-magyarországi protestáns rendek buzgó áldozatkészsége megteremtette a kollégiumot és épületét 1667 október 18-án avatták fel. Tíz osztályt állítottak és már az első tanév végén megtartott vizsgálatok a tanítás sikeréről tanuskodtak. A magyar nyelv tanítására nagy gondot fordítottak, úgy hogy a tanítási rend értelmében több osztálytanítójának született magyar-nak kellett lennie. Az iskolában gróf Thököly Imre mellett több főnemes ifjú, kiváló nemesi családoknak és városi polgároknak gyermekei tanultak; rajtuk kívül szép számmal voltak még lengyel nemes ifjak, a kiket nemcsak a felvidéki magyar nemes családokkal való baráti viszony, hanem a kollégium jó hírneve is vonzott Eperjesre.

A kollégiumra azonban nehéz idők következtek. I. Lipót tanácsosainak keze elért Eperjesre is és 1673 március 8-án gróf Volkra császári tábornok erőszakkal elvette a protestánsoktól templomaikat és iskolájukat. A kollégium ekkor a jezsuiták kezébe került és az evangélikus tanárok tanítványaikkal együtt menekültek a városból. Thököly adta vissza az iskolát az evangélikusoknak 1682-ben, a mikor Eperjest elfoglalta. Ugyanezen év októberében Ladiver Ilés igazgató drámai előadást rendezett, hogy kifejezze az ifjúság háláját a nemeslelkű pártfogó iránt és tiszteletére «Collegium Thökolyanum»-nak nevezte el az iskolát.

Mikor Thököly szerencsecsillaga lehanyatlott, 1687-ben az iskola ismét a jezsuiták kezébe került. Tízennyolcz évig iskola és templom nélkül voltak az evangélikusok. 1705 január 2-án Rákóczi rendeletére visszakapták a kollégiumot; Rezik János igazgatása alatt meg is indult a tanítás, de nem sokáig élvezhették a békét, mert Rákóczi szabadságharcának levereése után, 1711 szeptember 30-án a királyi megbízottak ismét a jezsuitáknak adták át a kollégiumot.

Most következett a száműzetés hosszú ideje. Kicsiny, külvárosi iskolában folyt a tanítás és a tanárokat igazán csak hitbuzgóságuk és hivatásuk szeretete készítette arra, hogy a nehéz időkben még az iskola fejlesztésére is gondoljanak. II. József alatt kőszöntöttek be a jobb napok. Mikor a császár eltörölte a jezsuiták rendjét és eladatta ingatlanait, megengedte 1784-ben az evangélikusoknak, hogy a kollégiumot és a vele kapcsolatos templomot az árverésen 6000 forintért megvehessék.

A visszaszerzett kollégiumban újból megindult a tanítás. A múlt század huszas éveiben alakult a Magyar Társaság, a hol több érdemes költő (Vachott Sándor, Kerényi Frigyes, Sárosy Gyula, Szemere Miklós és Szakál Lajos) nyert kedvet a költészet művelésére. Az alkotmányos korszak a kollégiumban is virágzó életet teremtett. Ebben a korszakban a sok jeles tanár közül különösen Vandrák András, Hazslinszky Frigyes és Vécsey Tamás rektorok szereztek országos hírnevet.

A mai kollégium is híven ápolja a régi nemes hagyományokat. Erről tett bizonyosságot az a szép ünnep, a melyet a főgimnázium új épületének felavatása alkalmával rendeztek. Az ifjúsági énekharang a Hymnust énekelte Borsody Károly tanár vezetésével. Taly József koll. felügyelő, Sáros vármegye alispánja, megnyitó beszédében a régi hagyományok megbecsülését hangsúlyozta. Geduly Henrik püspök a kollégium jelentőségét méltatta és buzgó imában megáldotta az új épületet. Gömör János igazgató ünnepi beszédében visszapillantott az intézet múltjára. Schöpflin Géza tanárnak erre az alkalomra írt «Ávató ének»-ét Vöröss Sándor tanár szavalta. A különböző hatóságok, testületek, iskolák üdvözlésére Korbély Géza lelkész, a kollégium egyházi elnöke válaszolt.

Vöröss Sándor.

A KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK DÍSZKÖZGYŰLÉSE A RÉGI KÉPVISELŐHÁZBAN: Uszky Bálint egyesületi elnök arany-éremkeresztjének átadása.

REZÁNOV.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta Atherton Gertrude. Angolból fordította Esty Jánosné.

XXIV.

— Tulajdonképen mindnyájunknak gyászt kellene viselnünk egy ily szomorú alkalomhoz mérten, — szolt Rafaella Sal és végigsimította biborpiros szoknyája ránczeit.

— Padre Abellának igaza van. Elég szomorú ez alkalom úgyis, semhogy azt még fekete ruháinkkal temetéshez tegyük hasonlóvá.

— Szomorú bizony! Dios de mi alma! Vajjon visszatér-e ő?

Elena Castro bölcsen megcsóválta szép fejét. Ő már majdnem húsz éves volt és a négyestendei házasélet skeptikussá tette a férfiak regényes hajlamaival szemben.

— Két év hosszú idő, ő sok szép leánynyal találkozott addig és ismét belemerül a nagyvilági életbe, a mely fényesebb, mint nálunk egy májusi nap, és elkápráztatja szemét, elszórakoztatja lelkét. Egy asztalnál ülhetni a cázárral, egyedül lehetni dolgozószobájában, a római pápa és a spanyol király által fogadtatni! Ay yi! Ay yi! Talán még hercegi rangra is emelik őt, ha visszatér Szentpétervárra és az a sok szép herceg jut-e mind utána veti magát. Vajjon észbe jut-e majd akkor ez a mi szegény kis Kaliforniánk, de még a mi bájos Conchánk is? Ebben kételkedem! Valgame Dios — ebben kételkedem!

— Conchának mindenben nagy volt a szerencséje, — jegyezte meg Rafaella némi irigységgel, mert a sok várakozás már elkésztette a kedélyét, a nap pedig mindig szeplőt égetett az orra hegyére.

Kalifornia leánynak virága egybegyűlt a misszió folyosóján és a templom előtt, az előkelő vendégek fogadására. Ezek tiszteletére mielőtt szolgáltak most, mert a Junó még a délutáni dagálylyal volt elindulandó.

Férfiak és nők felvették legpompásabb ünneplőruháikat, ríktó színű tömeget alkottak a fehérre meszelt fal ellenében és oly zajos élénk-séggel fecsegték össze-vissza, mintha nem is az okból gyűltek volna össze, hogy a kamarást és fiatal tisztjeit elbűcszítassák. Egyedül Concha nem viselt szines ruhát, tiszta fehér volt öltözete, mantillája fekete. Kissé távolabb állt a többiekkel és bár nagyon halvány volt és szóra-

kozottan tekintett ki a távoli völgy és az öböl felé, büszke spanyol arczele nem árult el semmit a lelkét elárasztó kétségbeesésből.

— Igen, Conchának mindenben szerencséje volt, — ismételte Rafaella. — Miért szemelte ki ép őtet a sors arra, hogy az orosz udvari bálokon megjelenjék, tiz rónyi piros bársony ruhában, arannyal himzett uszálylyal, arannyal átszőtt esikfénytollal és fejdíszén annyi ékszerrel, hogy egy hétre is megfájdul tőle a feje... Madre de Dios! Mi meg örökre itt tepszedhetünk a meszelt falak közt, megelégszünk néhány sor Baja californiái gyönggyel és évenként három selymruhával.

— Egész Oroszországban sem fogja senki oly előkelőséggel viselni az udvari diszruhát, mint a mi Conchitánk! — jegyezte meg Elena büszkén. — De nem hiszem, hogy ma akár a diszruhára, akár az udvari bála legyen gondja! Hisz még én velem sem akar ő róla beszélni...

Ay yi! Minden nappal zárkózottabbá lesz a mi Conchánk. Csak azt emlegeti mindig, hogy megesküszik vele Rezánov, ha majd visszatér... mintha én azt nem tudnám, nem voltam-e ott a jegyváltásukon? Csak kinevet, mikor arra kérem, hogy mondaná meg, hogy szereti-e őt igazán? De azért tudom, hogy szereti. A múlt éjjel sem hunyta le a szemét. Szobája az enyémmel szomszédos. Szüntelen csak az oroszra gondol ő. A hozzá hasonló, büszke, tartózkodó leányok, kik nevetnek, mikor mások sirva fakadnának és azt jajgatnák, hogy behalnak bánatukba, az olyanokra tragikus sors vár, Aye yi! És ti még azt képzétek, hogy nagy szerencse jutott ki neki? Igaz, hogy ő köztünk a legszebb, ő La Favorita, mindig sok ajándékot kap Mexikóbeli és őtet szerette meg az orosz.

De — és ezt nem is mertem előtte felemlíteni, — csak tegnap jutott eszembe, hogy ő e hónap tizenharmadikán látta meg őt először, bár az is igaz, hogy csak az első nagy bál alkalmával szeretett bele; ebben bizonyos vagyok.

Rafaella megrázkódott és keresztet vetett. — Szegény Concha! Ő valóban egészen más, mint mi! Ezt én mindig mondtam. Hála a Szent Szűznek, hogy Luis szeretett meg engem és nem az orosz, mert akkor talán még én is kisértembe esem! Igaz, hogy az ő szeme kék, én pedig csak a fekete szemet kedvelem. De a szentpétervári udvar! Dios de mi alma! Tegnap egész éjjel Conchát láttam magam előtt,

piros bársony ruhájában, ékszerektől elborítva. De ma... ma mégsem tudok rá irigykedni. Két esztendő! Igaz, hogy én már hat éve várok, egy egész örökkévalóság mikor az ember szerelmes és fiatal.

— Jönnék már, — szolt most Elena. A lovassapat lefelé tartott a dombról, Rezánov diszegenruhában a commandante és Luis Arguello közt lovagolt, mögöttük a presidio és erőd válogatott embereinek kísérete. A kaliforniak is felöltöttek fehér és biborszin diszegenruhájukat. Don José pedig még egy kék bársony serapet is magára vett, a melyre Spanyolország ezimere volt arannyal kihímvezve.

A mint lovaikról leszálltak, Rezánov szertartásosan meghajtotta magát a folyosón rá várakozó díszes társaság előtt és ők hirtelen elnémulva, ép oly komolyan viszonyozták üdvözlését. Egyenesen Concha felé tartott.

— Együtt fogunk belépni a templomba, — szolt hozzá. — Nem törődöm már vele, akármit gondolnak is. Én csak az ön oldalán fogok letérdelni.

— És Concha, mintha egy előkelő vendéget vezetné asztalhoz, oly nyugodtan lépett be vele a sötét kis templomba.

— Miért nem vett ön fel fehér mantillát? — suttogta kedvese. — Nem szeretem a fekete színt.

— Nem vagyok én menyasszony. De tudtam, hogy ön mellettem fog térdelni és így nem lett volna helyénvaló a szines öltözet.

— Úgy szerettem volna ezt úgy feltüntetni, mintha most esküvőnkre mennénk. Az ilyen ámitás eloszlik ugyan, de azért nem kevésbé édes.

Az oltár előtt térdeltek le, mögöttük a commandante, Donna Ignácia, Luis, Santiago, Rafaella Sal, Elena Castro és a többiek. Sokszíni öltözetük bizonytalan fényvel ragyogta be a homályos templomot. Sok buzgó ima szállt az egek urához, szerencsés utat és jó egészséget könyörögve a távozó vendégeknek.

Rezánov, kinek szíve a bánattól nehéz volt, búskomoran bámult az oltárra, mig Concha, ki majdnem a földig hajította le szép fejét, be nem végezte imáját. Ekkor egymásra néztek, szemük egybeforr. Egy pillanatra az a boldog káprázat fogta el őket, hogy a pap, ki az oltár előtt ének emelte tel karjait, most az ő frigyökét áldja meg, megpróbáltatásuk véget ért és végre egyesülhetnek. Padre Abella azonban áldást osztott az egész ajátatos gyülekezetre és

ők, kettőn, sötét sejtelmek közt haladtak lassan kifelé a kis templomból.

Donna Ignácia férje karján, kifelé sietette a többieket. A papok a sekrestyébe vonultak vissza. Rezanov és Concha néhány percze magukra maradtak a templomajtóban.

Rezanov gyengéden a leány vállaira tette kezét.

— Concha, — szólt hozzá. — Én, ha életben maradok, visszatérek ide. Nem teszek fogadást, hisz ez köztünk oly fölösleges. Csak egy hatalom gátlhatja meg azt, hogy legkésőbb mához két évre házasságra lépünk itt, ugyane templomban. És bár én most egészségem és erőm teljében érzem is magamat és ép csak hogy megtegyem az első lépést a magam elé kitűzött cél és jövőm boldogsága felé, és még egy kevésbé sárgaüveg ember is, mint én, biztosra veheti, hogy az évek hosszú sora áll még előtte, én ennek dacára már oly gyakran tapasztalni voltam kénytelen, mily következetlen a földi élet, mily kevésbé számottevő az egyes ember élete, reményessége, boldogsága, még használhatósága is a természet törvényeinek komplikált gépezetében. Lehetséges az is, hogy nem térek vissza. De birni akarom az iránt az én ígértem, hogy ha én két év lefolytával vissza nem térek, vagy nem tudatom önnel késlekedésem okát, ön holtan fog engem tartani. Mert a halál keserű kelyhében az lenne a legkeserűbb csepp számomra, hogy ön hűségemben, adott szavamban, szerelmemben kételkedhetik. Nő létre képes lesz ön hosszú hallgatásomat félre nem magyarázni, képzeletén uralkodni?

— Már annyit megtanultam, hogy egy megpróbáltatással több vagy kevesebb, nem ingathatja meg bizalmamat. Nem élem többé az egykori kicsinyes, semmitmondó életet. Megígérem, hogy sohasem fogok önben kételkedni, hogy bizalmamat nem ingathatja meg semmisen.

Rezanov lehajolt hozzá és csókja ment volt minden szenvedélytől; oly ünneplésen érintette meg ajkaival jegyese homlokát, mintha valóban most kötötték volna meg frigyüket az egész életre, és lelkük egybeforr a szellemi egyesülés és nagy misztériumában.

A mint elhagyták a templomot, meglátták a szomszédokból és a misszióból odasereglett indiánokat, ünneplő ruháikban, a kik eljöttek, hogy az orozokat távozásuk alkalmával megéljenzék. Concha, úgy a mint jött, anyja carretánján tette meg az utat visszafelé és midőn Rezanov búcsút intve felült lovára, üres szemekkel bámult utána. Egyszerre elnyomott zokogás ütötte meg fülét és valaki megérintette ruhája szegélyét. Visszafordulva Rosát, az indián leányt látta a templomajtóban térdelőni. Egy pillanattal még értelmetlenül nézett rá, érzéke alig tudták felogni, hogy ő kivül és Rezanovon kívül más lény is létezik a földön. Majd megenyhült lelke feszültsége, ismét tudatára ébredt a körülötte történendőknek. Lehajolt a leányhoz és megsimogatta fejét.

— Szegény Rosa, — szólt hozzá. — Szegény Rosa!

A szigetek és dombok sötétzöldjére hosszú, sárga sávokban ereszkedett le a biborszínű pára, a vadvirágok felemelték kelyheiket. Az egész esillogó öböl vize zöld színben játszott, de a távoli keleti hegylánc ormai rózsapírban ragyogtak. Ott, a hol a homokos dombokat egy-egy zöld folt tarkította, ezernyi pipacs piszolt az égő napsugarakban. Díszöltött a természet is, csak úgy, mint a kaliforniaiak, midőn a Junó, összes vitorláit kifeszítve, áthaladt a Farralone-szoros torkolatán. San-Joaquin erődje hét ágyúlovással tisztelt, a Junó pedig kilenczessel viszonozta az udvariasságot. A commandante családja és vendégei az erőd fölötti dombon foglaltak állást és onnan hurrát kiáltottak, sombrosokkal és kendőkkel integettek. A szél és az áram gyorsan kifelé hajtották a hajót a szorosból. Rezanov elejtette kezéből diszkalapját, melyvel búcsút intett volt és szeméhez emelte a távcsövet. Concha, mint mindig, úgy most is külön volt a többiekől. A mint a hajó mind jobban-jobban eltávolodott és a társaság visszatért a presidióba, a leány kiállt a sziklapart szélére. A szél felkapta fekete mantilláját, kezét szívére szorította és így a San Sistoí Madonna képének szolgálhatott volna mintául. Szemeiben ugyan a réveteg, rémült

kifejezés volt, midőn így kitekített a föld ama vérszéljes tökéletlenségeire, miket a természet és az ember egyesült ereje hozott létre; és egész lényé a tehetetlen, fékentartott energiát sugározta ki.

XXV.

Az esővel terhes, fehér felhőcsoport lefelé gomolygott a hóval fedett távoli hegyesúcsról, a mely a meredek, sűrű erdősséggel borított hegyláncból emelkedett ki. Ott, a kis sitkai telep felett, egy pillanatra elszórt, és a nap, e ritka, szemérmes vendég, csillogó párákat árasztott a vidékre, a melyet a természet a föld egyik legelragadóbb pontjával jelöl ki, ha egy szeszélyes hangulata folytán azt meg nem bánja és odaajándékozta Niobe istennőnek, hogy ez itt juttassa kifejezésre örökös elégedettségét. Sitkában felváltva, vagy csendesen esik az eső, vagy zuhog és hogyha hébe-korba eláll is, mivelhogy kifogyott a lélekzete, e ritka kegyért hálás fordítja a föld a nap felé nagyserű, magasztos ábrázatát. Erre birtelen hóvihár keletkezik, vagy pedig sűrű, fehér köd ereszkedik le a belvizek felől, és ekkor a föld, mint valamely fejedelmi szépség, ki arra van kárhóztatva, hogy teljes életében fátol fedje bájait, teljes méltalankodással tekint ki annak ránczai közül, azzal a tudattal vigasztalva magát, hogy ha a világ megláthatná, bizonyára megbódná bájainak. És ki tudja? Talán valóban egy megfagyott istennő ő, kit hűtlenségeért örökre fátol viselésre kárhóztatott ama nagy vulkán, a mely koronkint tüzes lángokat lövel ki rája, hogy elkápráztassa fátollal elfedett szeméit és miután a törekvése sikertelen marad, sziklával és kövekkel hajigálja őt meg, akárcsak a nagyváros hírhedt esavargója lomposzeretőjét.

Egy napon akkora sziklát okádott ki torka, mint egy kis hegy, elég nagyot arra, hogy még ama keskeny földszávon is uralkodjék, a mely a sziget csúcsáról órszemként nyúlt ki a tengerbe.

E magas szikla és az erdősség között terjeszkedett az új-archangelski erődített telep, melyet a rettenhetlen Baránhóvnak csak rövid idővel ezelőtt sikerült kicsavarnia a vérengző bennszülöttek Kolosh törzsének karmai közül az orosz-amerikai társulat javára. Ott emelkedett Baránhóvnak saját fából épült kunyhója, úgy, mint a többi épület is. Ezek mind a talajból ássott okker színnel voltak sárgára festve. Baránhóv e pillanatban hol az erdőt, hol a tengert kémlelte távcsövön.

Midőn Rezanov július második napján, harminczegy napra San-Franciscóból történt elutazása után, beérkezett a sitkai kikötőbe, a temérdek vulkanikus hegyesúcsról, mint rendszeren, csak úgy patakzót az eső, nehéz sóhaj tört fel kebléből, a mint gondolatai a délvideknek változatos, gyönyörű vidékére vissza-visszatértek. De erővel kiragadta magát az érzélgős hangulatból. A bennszülöttek, a kik bidarkáikban a nyílt tengerre elébe siettek, hogy ők legyenek az első hírvivői az általa hozott jó vagy rossz híreknek, a távolléte alatt történeteket oly sötét színben festettek le előtte, hogy Rezanov hallatukra megdöbent.

A skorbut pusztított köztük; a társulat legnagyobb hajóinak egyike megfeneklett, rakományát elvesztett. Az aleuthiaiak közül, kik vagy háromszázán múlt november havában száznyegen bidarkan vadászatra indultak Sitkából Kadiakba, egyetlenegy sem jött vissza, valószínű, hogy mind a tengerbe veszttek, vagy az indiánok felkoncolták őket; ezenfelül még a Behring-szoros orosz és aleuthiai telepseit is lemészárolta egy vad bennszülött törzs.

A Junót az erődből ágyúlovással üdvözölték, az összes lakosság kivonult elébe a tengerpartra és hurrá-kiáltásokkal üdvözölte a hajót.

Baránhóv, a ki olyan volt, mint egy mumiaszerű majom, melynek fejében csupán a ki-mondhatatlanul ravasz kifejezésű szemek tettek eleveneknek, kopasz fejére parókat húzott és azt selyemkendővel állán keresztül lekötötte, izgatottságtól remegő kezeit kinyújtotta a hajó felé. A hosszúhajú, szakállas papok teljes díszben, fekete, aranyhímzésű köpenyekben, a vezérigazgató mellett foglaltak állást, hogy a kamarást legelőször is az egyetlen utca felső végében levő kápolnába kísérik, a hol most a harangok zúgásától kísérve, hála-

adó istentisztelet folyt a hajó szerencsés megérkezéseért.

Rezanov azonban nem egykönnyen juthatott el a kápolnáig, de még Baránhóvval sem szeríthatott kezet, mert a mint partralépett, körülvette őt és majdnem hogy levette lábáról a zajongó tömeg, a melyben számos elítélt fegyencz is volt. Az aleuthiaiak, sitkaiak letérdeltek előtte, egymást taszigálva, hogy megcsókolhassák kezét, ruháját és hálálkodásokba törtek ki a hajón levő élémicizkék láttára.

Most békült ki először Rezanov Kalifornia-ból való elutazásával és Concha képe elhalványult előtte e szerencsétlen, könnyes arcú, kiaszott nyomorultak láttára, kik odadobták keszély életüket azért, hogy ő úgy élhessen, a mint az egy előkelő orosz nagyurat megillet. De ámbár örömteljes érzés járt át szívében és melyen meg volt hatva, mégsem vakította el a hűség, mivel elég igazságszággal bírt arra, hogy belássa, hogy velők szemben csak kötelességét teljesítette.

Rövid beszédet intézett hozzájuk, melyben szavát adta nekik arra, hogy ezentúl bőséges eledellel lesznek ellátva, hogy az lesz mindenkor legfőbb igyekezete, hogy az ő, valamint a társulat többi alkalmazottainak állapotán is segítsen. És ők hittek szavainak és örvendezve követték őt a kápolnába, ez egyszer megbékülve sorsukkal.

(Folytatása következik.)

A HÉTRŐL.

A halottaknak külön tavaszuk van. Mikor minden más kert, mint egy-egy körülzárt hadserg, kapitulál a nekikomorodott ösznek és nyári szépségének összes fegyverét, minden díszét lerakja a lábai elé, a halottak kertje akkor otti magára a virágzásnak és a fényességnek patakzó pompáját. Ennek a kertnek most van a tavasza. Gazdagabb, termőbb, színben és virágban dúsbabb, mint bármely másik kerté. De — rövidebb is sokkal. A kegyeletnek, a szerető emlékezésnek nagy a teremő ereje, de ez az erő nem a legkitartóbbak közül való. A temető külön tavasza csak huszonnegy vagy legfőleg negyvennyolcz óráig él. Azután ott is jó a tél.

De az a rövid tavasz, a meddig tart, szép és gazdagon virul. Ha a természet a kegyelet mértékétül veszszük, a mely — nem megmunkálta, hanem odahordta a sírok barázdáira, meg lehet állapítani, hogy Budapest lelke az emlékezésben, az elköltözöttre való szerető rá gondolásban nem szegény. November hónap két első napján a budapesti temetők nagyon szépek. És a kit a halottak ünnepe ezeken a napokon kivitt a falaik közé, észre kell vennie, hogy — máskor is szépek. Nem az alkalmi dísz az egyetlen és nem is ez a legnagyobb ékességük. A megnézni, sőt megcsodálni való ékességeknek egész tömegével szolgálnak a ker is, a mikor az ünneplő kegyelet virág-palástja nem is borúl rájuk.

Vannak világhírű temetők, a melyek a szépet, nagyot, művészt kereső embereket ép úgy vonzzák, mint a múzeumok, képtárak, gyűjtemények. A genouai, a milánói, a pisai, a párisi temetőkben évenként az idegenek tízezrei fordulnak meg. Ezeknek az embereknek kétségtelenül csak igen kis része kereste csak azért föl a várost, hogy a temetőt megnézhesse, de a vonzó erők tömegében ennek a kíváncsiságnak is része volt. Még pedig akárhányszor igen jelentékeny része. És még jelentékenyebb a már megszerzett impressziókban. Pisába például száz ember közül kilenczvenkilenc azért megy, hogy a görbe csodát, az elferdült kampanilét megnézze. De mikor már ott vannak, a leghatalmasabb benyomást, a legmaradandóbb lelki élményt és emléket nem az elhajlott torony ad a nekik, hanem a mögéje építeti és hatásában, művészi erejében és hangulatában fejlethetetlen Santo Campo. A temető.

A többi nevezetes temető csak a hírességében vetekehetik vele, de nem művészi érdemében. A két világhírű párisi temető az idegenek, a ki bennük a művészi szépet és érdeket keresi, ebből korántsem ad annyit, a mennyit az ember gondolna. A nagy zsúfoltság, a egyes értékű em-

lékművek valóságos összerésszé, számúai ezekről a helyekről azt, a mi nélkülözhetetlen hangulat-eleme a temetőnek: a nyugalmaságot. A temető-művészetnek Páriban van egy példátlanul grandiózus remeke, de nem a temető falai között. Ez: a Napoleon sírja az Invalídusok templomában.

Sokkal artisztikusabb és gazdagabb is a híres olasz temetők: a milánói és főleg a genouai. Igaz, hogy a legnagyobb részét azoknak a monumentumoknak, a melyek ezeket a temetőket világhírűekké tették, a mai ember szemé, — a modern plasztika más kifejező törekvéseihez szoktatva — nem igen tudja minden kétkedés nélkül az igazi művészet megnyilatkozásának vagy éppen remekeinek tekinteni, sokat érez bennük naivnak és a szinte féktelen páthosz óriási kereteihez képest kissé tartalmatlannak: de a világhír már megvan és az örök érdeklődés világosságában láthatóvá lesz, tehát megkapja a maga méltó részét nemcsak az, a mit legbüszkébben mutogatnak, hanem az is, a mit mutogatás nélkül is érdemes észrevenni.

A ki már látta ezeket a világszerte híres temetőket, minden elfoglaltság nélkül megállapíthatja, hogy a budapesti kerepesi-úti temető teljes joggal sorakozhatnék melléjük az emlegettségben és a világ érdeklődésében. Az utóbbi évtizedek folyamán ez a temető a pompás művészi alkotások egész tömegével gazdagodott. Olyanokkal, a melyekben a százezerek sőt milliók hálás, kegyelete teljesen magához méltó szóval szólal meg, de a mellett megmozgathatják az olyan ember lelkét is, a ki — idegenül állván e földön — bennük csak a művészt munkáját nézheti. Budapest művészi kincseinek és nevezetességeinek egész márvány- és ércserege áll odakünn a temetőben, mindenképpen méltó és érdemes arra, hogy fölkeresse és megbámulja mindenki, a ki azért jön a városba, hogy szépségeit és értékeit megismerje. Még inkább azért, a kiknek nem kell vasúton vagy hajón ideutazniuk, mert villamoson vagy gyalog is elérhetik.

Mégse nézik meg soha, vagy legfőleg így halottak napján, a mikor a tömeg hullámzása éppen-séggel nem teszi zavartalaná a szemlélődést és a mikor különben se a temetőt keressük, hanem megkeresünk egy sírt, vagy több sírt, nem arra gondolván, a mi bennünket körülvesz, hanem arra, vagy azokra, a kik — már nincsenek körülöttünk. Propagandát vagy reklámot csinálni a temetőnek: ez nagyon furcsán és visszasan hangzik. A temetőt nem kell ajánlani, mert oda-úgy is eljut elébb-utóbb egész bizonyosan mindenki.

Népszerűsíteni a temetőt: ez meg még furcsább mottó, ámbár vannak helyek, a hol ez a mottó valószínű. Luzernben például az úgynevezett új temető látogatottság dolgában versenyezik a csodálatos Quai-promenaddal. Nem a művészi sfremlékek miatt (ilyenek ebben a temetőben nem igen láthatók), hanem mint a város lakosságának legkedvesebb sétáló helye. A tóparton az idegenek hemzsegnének, a luzerniek közkértje és — gyerme-

A KOLLEGIUM RÉGI ÉPÜLETE.

kek játszótéere a temető. Némely osztrák tartomány városában is a lakosságnak szembetűnően népszerű sétálóhelye a temető. Főként Salzburgban, Tirolban és Felső-Ausztriában. Minden temető valóságos park: a dülök között vezető széles utak mentén mindenütt padok a csöndesen üldögélő emberek számára.

Nálunk Magyarországon az ilyen fajta temetőjárás nem igen szokásos. A mi városaink nem olyan zajosak, hogy a ki esőndet és nyugodalmat akar, a halottaktól keljen kölcsön kérnie. Nem is igen jut eszünkbe egyhamar más magyar város, a melynek a közönsége sétálóhelyül is fölkeresse a temetőt, mint — Nagykőrös. A nagykőrösiek büszkék — és pedig joggal büszkék — az ő szép, lombos temetőjükre, koronás öreg fáival, hosszú, egyenes, útjaival, gondozott, ápolat sírhalmával.

Budapest is joggal lehetne büszke a kerepesi-úti temetőre, a melyet megillet a magyar pantheon elnevezés. Annyi nagy ember, a históriának, a tudományának, a politikának, az irodalomnak annyi örökemlékezetű alakja, hőse, apostola és vértanúja a földjében, mint kevés helyén a világnak. A mi a sírok és a mauzóleumok mélyén van, mutatója a nemzeti géniusz, a mi koporsóinkat és emléküket őrzi, mutatója a nemzeti hála és kegyelet gazdagságának. Az egyik is, a másik is méltó arra, hogy mindig legyenek, a kik hozzá zarándokolnak. Hogy az emlékezés varázsával ihlessen meg a lelkeket az egyik, a művészet varázsával a másik.

Az olaszok állandó propagandát csinálnak a

A KOLLEGIUMI FŐGIMNÁZIUM MOST FELAVATOTT ÚJ ÉPÜLETE.

A KOLLEGIUM MOSTANI ÉPÜLETE.

AZ EPERJESI KOLLEGIUMI FŐGIMNÁZIUM ÚJ ÉPÜLETÉNEK FELAVATÁSA. — Divald Károly (Fővétel).

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A modern technika nagy alkotásai. Újabb időben közönségünk érdeklődése szinte várhatóan fordult az ismeretterjesztő irodalom iránt. Az az áramlat, amely divatba hozta szélesebb körökben is az ismeretszerzést, a komolyabb dolgok iránt való érdeklődést, irányítja a keresletet az ismeretterjesztő olvasmányok felé. Legelőkeltebben a mai élet problémáit feltehető tudományok s a természettudományok felé fordul ez az érdeklődés, amely kissé készenlétlenül is találta irodalmunkat. Nem volt elég olvasnivaló az olvasni kívánók számára, különösen olyan olvasnivaló, amely egyszerű, világos formában, laikusnak is érthetően és élvezhetően közölne az érdekes ismereteket. Ezt a hézagot igyekeztek betölteni a Franklin-Társulat két év előtt megindult új vállalatát, mely első két kötetében a ma leginkább aktuális új témáinak és a kezdetleges fejlődési fokon álló népek életét ismertette, legújabb kötetében pedig A modern technika nagy alkotásai címmel a közlekedésnek, a természet erői kihasználásának azokat az újabb nagyszerű vívmányait ismerteti, amelyek a legnagyobb hatással voltak az emberiség életének átalakítására és a legpregnansabban adják meg az utolsó két-három emberöltő törekvéseinek jellemét. A Niagara zuhatag ipari felhasználása, az újabban épült nagy hidak és alagutak, a nagyvárosok vízvezeték, az óriás hadihajók, a Nilus áradásának szabályozása stb., mind új dolgok, melyek minden időkben karakterisztikus emlékei lesznek korunk törekvéseinek s felkeltik a teljesen laikus ember bűmlátását. A könyvből mindenki megismerheti és megértheti ezeket a nagyszerű alkotásokat: minden úgy van benne elmondva, hogy a teljesen technikai műveltség nélküli átlagos művelt ember is zavartalanul élvezheti. A könyv angol szerzője, Williams Archibald a szakértő és a jó előadó egy emberben ritkán fellelhető erényeit egyesíti magában s ebben igen jó tolmácsra talál az átdolgozóban, Péter Jenőben, a ki kellő érvényre juttatta a tárgy körébe vágó magyar vonatkozásokat is, úgy hogy az olvasó magyar szempontból fölfogott, az érdeklődéséhez szabott könyvet kap a kezébe. Sok szemléletes kép is kíséri a szöveget s így a könyv minden esetre erős tényezője lesz a technikai ismeretek elterjesztésének.

Hatályos magyar törvények gyűjteménye. Ezzel a címmel nagyszabású új törvénykiadvány jelent meg Markus Dezső, a kiváló jogtudományi író szerkesztésében. Hat kötetben fogja adni az összes még ma is érvényben levő törvényeket, melyeket a magyar királyság megalapításától, 1000-tól fogva a mai napig hozott a törvényhozás. Ennek a kiadványnak minden jogkeresőre való fontossága nyilvánvaló. Eddigi törvénygyűjteményekben együtt voltak a ma is hatályban levő törvények a rég elavultakkal, történeti emlékké váltakkal, úgy hogy csak hosszas keresés, sokszor valóságos fáradságos kutatás által lehetett megállapítani, érvényben van-e valamely törvény vagy annak valamely rendelkezése, vagy nincs. Ezt a munkát elvégezte a közönség helyett az új törvénygyűjtő, úgy hogy mindenki mindjárt megtalálja benne az épen adott esetre alkalmazható érvényes törvényt. Ezt a keresést nagyon megkönnyíti a tárgymutató, mely szakok szerint is feldolgozza az összes törvényeket. A nagy munka hat kötetben fog megjelenni, egyelőre két kötet jelent meg belőle. Kiállításra teljes olyan, mint a nagy millinuumi Corpus Juris-e, a mely ott van minden jogszemlélet könyvespolcán. Igen jó, gondos nyomás, szép, finom papír, tartós és izléses kötés teszi a köteteket szemnek is tetszőkké.

Mikszáth Kálmánról már egész kis irodalom keletkezett. Most Gyöngyösi László adott ki róla egy kis könyvet. Nem szoros értelemben vett életrajzi munka, inkább apró följegyzések az elhunyt író saját előadására alapon. Gyöngyösi valamikor egy szerkesztőségben dolgozott Mikszáthtal, szorosabb érintkezésbe jutott vele s gyakran hallgatta anekdotái elbeszéléseit a saját életéből. Ezeket még annak idején följegyezte s most ezekből a följegyzésekből állította össze a könyvet. Az egész könyv tehát Mikszáth életéből vett anekdotikus esetek gyűjteménye. Az anekdoták körül sok általánosan ismeretes, de van többéddig ismeretlen is, melyek új vonásokat fűznek Mikszáth élete képezébe.

Az «Olesó könyvtár» legújabb sorozatának érdekessége György Artúr tábornok Gazdátlan levelei. Levelek formájába foglalja polemikus irat ez, melyet szerzője a 60-as években adott ki, válaszul az ellene megjelent támadásokra. 1852. magyarúl most kiadott emlékiratának megjelenése óta ez volt az egyetlen felszólalása a maga védelmére s innen a levelek vitázó hangja. Görgei ebben az íratában is kiváló, éles dialektikájú írónak bizonyul, fejtegetéseivel ma is le tudja kötni figyelmünket s a fűzet mostani kiadása, hozzákapcsolódva e nagy emlékirati mű megjelenéséhez, ennek igen érdekes kiegészítője. A vállalat ugyanez új sorozatában

jelent meg Az én életem meséje címmel a világ-hírű dán meseíró, Andersen életrajzájának ifjúságára vonatkozó része, egy érdekes élet érdekes formájú előadása. Az emlékiratot Szeberényi Lajos Zsigmond fordította le.

A «Jó Pajtás», Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes heti gyermeklapja legújabb számába Benedek Elek verset írt, Rákosi Viktor elbeszéli, hogy üdvözölték díszpolgárrá választásakor a hajdániai gyerekek, Szemere György érdekes történetet mond el. Dörmögő Dömötör bajnokágának történetét folytatja Sebők Zsigmond, Kaszap Rózsi a halottak napjáról szól, Moldován Béla ügyes képet rajzolt. Folytatódik ebben a számban is a kis diákok levelei rovat, valamint Benedek Elek regénye. Zsiga bécsi mulatságos mesét mond a szultán tevéiről. A rétvények, szerkesztői üzenetek egészítik ki a szám tartalmát. A «Jó Pajtás»-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedrétre 2 korona 50 fillér, felévre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fill. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal. (IV. ker., Egyetem-utca 4.)

Új könyvek. A modern technika nagy alkotásai. Irta Williams Archibald. Magyarra átdolgozta Péter Jenő. Budapest, Franklin-Társulat; ára 8 korona.

A hatályos magyar törvények gyűjteménye. (Magyar Törvénytar.) Szerkesztette dr. Markus Dezső. Budapest, Franklin-Társulat. A hat kötet ára 150 korona.

Mikszáth Kálmán. Irta Gyöngyösi László. Budapest, Franklin-Társulat; ára 2-40 korona.

Gazdátlan levelek. Irta Görgei Artúr. Budapest, Franklin-Társulat (Olesó könyvtár); ára 40 fillér.

Az én életem meséje. Irta Andersen Keresztély. Fordította Szeberényi Lajos Zs. Budapest, Franklin-Társulat (Olesó könyvtár); ára 60 fillér.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: MARGON György volt 48-as honvéd. Paripás községben. — Kiss ANDRÁS volt 48-as huszárkövitzé, később gazdálkodó, 86 éves korában Tárkányban. — Kisunomi KORCHIMÁS GÁSPÁR nyug. királyi táblai bíró, 48 éves korában Kőszegen. — VARNAY dr. ügyvéd, Temes vármegye tb. alügyésze, szolgálatonkívüli tüzérhadnagy, 31 éves korában Budapest. — Hlinitti NEUBERGER Márton nagybirtokos,

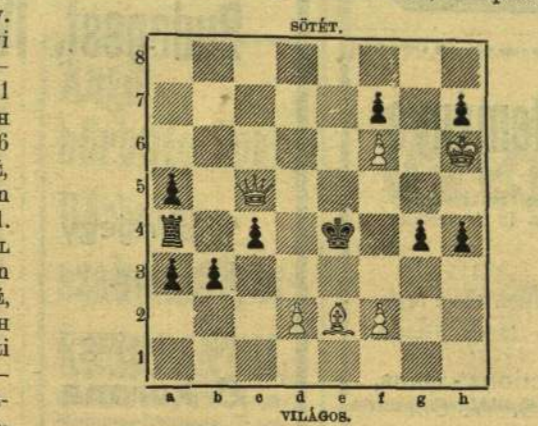
64 éves korában Fiumében. — KARAY Imre pénzügyminiszeri tanácsos, Budapest. — KOLLER Károly királyi tanácsos, a külügyminiszerium irodalmi igazgatójának tagja, Bécsben. — SZÉNY Mór okleveles mérnök, ügyvéd, az állam vasutak nyug. felügyelője, 76 éves korában Budapest. — KNECHTL MÁTYÁS, 72 éves korában Budapest. — WINTERFELD WINTER JÓZSEF Márton nyug. államváltó főellenőr, 61 éves korában monorijmáji birtokán. — KACSKOVICS GLÜCK volt országgyűlési képviselő, Budapest. — GLÜCK VILMOS főmérnök, 53 éves korában Rozsnyón. — SCHOLZ FRIGYES, nyug. licenziált tanár, 80 éves korában Késmárkon. — PAUL FERENCZ lapszerkesztő, a temesvári hírlapírókár nevező, 62 éves korában Temesváron. — JEMELKA FERENCZ, 55 éves korában Budapest. — APRILY SÁNDOR vasnagykereskedő, 43 éves korában Kolozsváron. — PUCHÁRT JÓZSEF, 53 éves korában Budapest.

Wein Károly és Társai szepességi vászon és asztalnemű gyárosok lelakatukat az újonnan felépült Háriuszabrá: IV., Váci-utca 30/b szám alá helyezték át. Az új, teljesen modern berendezésű üzlet melletlen képviseli a czég kitűnő hírnevét, melylyel nemcsak a hazai piacon, hanem messze tengeren túl is dícsőséget szerzett gyártmányainak s vele a mindinkább izmosodó magyar leniparnak. A kitűnően vezetett gyár már eddig is sikerrel küzdött meg a külföld hasonló gyártelepeivel, nemcsak itthon, de az ország határain túl is. Olvasóinknak párfogásba ajánljuk a hazai leniparnak ezen vállalatát.

Szeplős és pattanásos bőlegyek és urak részére kizárólag a Diana-arezkrem és Diana-szappan bőrápoló- és szepítő-szer ajánlható. Ára 75-75 krajczár. Egyedüli készítő Erényi Béla Diana-gyógyszertára, Budapest, Károly körút 5. sz.

SAKKJÁTÉK.

2769. számú feladvány Kubbel A-tól, Szentpétervár.

Világos indul és a harmadik lépésre máttot ad.

- A 2765. számú feladvány megfejtése Brin Konrádól. Világos. Sötét. 1. Bf4-g4 ... Hc8-d1 (a, 1. ... Hc8x4 2. Fa3-c1 stb. (b, c) 2. Hg6-h4 stb. ... H. t. sz. 2. Fa3-b2 f stb. 2. Fa3-b2 f stb.

Helyesen fejtették meg: Merényi Lajos. — Geit József és Stark Vilmos. — A «Budapesti Sakk-kör». — A «Budapesti III. ker. Sakk-kör». — Ladányi Antal. — Wysockogrod Pál. — Beer Mór. — Gottlieb István (Budapest). — Németh Péter (Csongor). — Kintzig Róbert (Fakert). — Müller Nándor (Sombathely). — Hoffbauer Antal (Léptővár). — Szabó János (Bakony-Szentlászló). — A «Győri Sakk-kör». — Székely Jenő. — Mészey József (Győr). — A «Zborói Társaság». — A «Kálocai Katolikus Kör».

Teórosz Miklós (Zircs). — Ifj. Hubay Bertalan (Bodás-ujlak). — A «Duna-földvári Egyenlőségi kör» (Duna-földvár). — Barosa Mihály (Biharudvari). — Ocsinoki István (Hajdúhadháza). — A «Leibici Gazdasági Kaszinó» (Leibics). — László János és Szivák János (Alberti-Isra). — «Csengeri Kaszinó» (Csenger). — Király Mihály (Zenta). — Kunz Rezső (Temesváros). — Budai Sakkos Társaság (Budapest). — Patkó Imre (Talpas).

Szerkesztői üzenetek.

M. K. Budapest. Önt nyilván félrevezették. A «Va sárnap» Ujság» megfizetett reklámzickekkel soha semmiféle feltételek alatt sem közöl. Ha ennek dacára egy úgynök azzal biztatja önt, hogy ilyenmű zickek a mi lapunkban fog közölni és ennek fejében pénzt kért: úgy az csak szélhámos lehetett.

Budapest. K. Gy. Csakugyan igaz van: a lapunk idei 41-ik számában a Petőfi-házról közölt kéziratok egy része olyan ereklýeket ábrázol, melyek övegy Hegedűs Sándorné adományából kerültek a gyűjteménybe.

A nem mindennapi ember dalai. Nagyon gyöngye kis kísérlet, nem közölhető.

Bátyámhoz. A királyleány rózsái stb. Egyik sem áru! el olyan tehetség, melylyel érdemes volna behatóbban foglalkozni.

Cleopatra. Páldája az üres, értelmetlen nagyotmondásnak; mi nem esatlakozhatunk a «helyben» s az ott megfordult előkelő fővárosi írók és újságírók biztatásaihoz.

Játék. Cellón. Képek, gyöngysorok. Úgyes dolgok, de arra, hogy első bemutatkozásul szolgáljanak, mégis csak jelentéktelenek.

Hazug vers. Várás stb. Efféle verseteket nem hozza mesterség írni, csak egy kis akaratuk kell hozzá s ügyszólván maguktól teremnek. Igazi vershez azonban mégis csak több kell.

Egy bús szüret. Inkább szentimentális, mint bús, — efféle lágy dolgoknak mi nem vagyunk kedvelői.

KÉPTALÁNY.

A 41-ik «számban» megjelent képtalány «megfjtése: Lehullott a cseresznyefa virága.

Felolós szerkesztő: Hoitsy Pál. Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Svájczai selyem a legjobb! Kérjen fekete, fehér vagy színes ujdonságainkból mintákat: duccsoss, volla, satin, soupla, tafetas, crépe de china, colizsna, cötölé, mousseline 120 cm. széles, méterenként 1-20 K-tól kezdve. Ruháknak, blúzoknak stb. nek való hárszony és peluche, ugyancsak díszített blúzok, valamint ballétt-pamut-vászon- és selyemruhák. Mi csak a garanciaért az az selyemruhákot adunk el vázán és portómentesen közvetlen magányvevőknek. SCHWEIZER & Co., LUZERN U 23 (Svájc.) Selyemkivitel. Királyi udvari szállók.

Ha fáj a lába viseljen szabadalmazott LAUFER-féle ludtálp-fűzőt Egyedül kizárólag: Székely és Tsa BUDAPEST, Múzeum-körút 9. Kérjen ismertetőt!

Meinl-féle új termésű tea Meinl Gyula Kávébehozatali r. t. Budapest Dandár u.15.

Csecsemők ruházata már jóval annak születése előtt képezi a fiatal anya tanulmánytárgyát. Sokkal fontosabb azonban a gyermeknek adandó táplálékot tanulmányozni, ha azt maga nem táplálhatja. Alapos táplálékot nyújt ez esetben «Kufke» mert az az anyatejben levő tápanyagot kellő mértékben tartalmazza. Tejjel vegyítve a gyermek szívesen veszi; könnyen emészthető, jól állható és így alapja a sikeres fejlődésnek.

TORLEY-PE ZSGÓ Divatos kézimunkák és a hozzávaló anyagok a legmodernebb kivitelben olcsó árakban beszerezhetők. WIEG TESTVÉREK-nél Budapest, V., Deák Ferencz-utca 16. szám. Előnyomda és műrajzterem. Választékát szívesen küldünk.

RIDIKÜL-t és egyéb finom bőrart legelőnyösebben vásárolhat a készítőnél CSÁNGÓ-nál Budapest, IV., Múzeum-körút 5. TELEFON: 67-00. Olcsó szabott árak. Grand Prix arany-érem Paris. A CZIM FONTOS!

Oly hölgy vesszőparipa-illomtejszappant használja. — Egyedüli gyártó: Bergmann & Co. Tetschen a. E. Darabja 80 fillért minden gyógyszerárban, drogériában és illatszerekkereskedésben stb. kapható.

ÓRÁK, ÉKSZEREK ezüstművek, china-ezüst dísztárgyak kizárólag legfinomabb minőségben gyári áron beszerezhetők. Legújabb angol rendszerű részlejtízetési metódusok mellett is. REICH MÓR és FIA ékszerkészítők és órássok SZEGED 8. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

SALVATOR kiváló bőr-és lithiumos gyógyforrás vese- és hólyagbajoknak, köszvénynek, cukorbetegségnek, vörhenynek, emésztési és lélegzési szervek hurutjainál kitűnő hatása. — Természetes vasmentes savanyúvíz. Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszertárakban. SCHULTES ÁGOST Szinye-Lipóczy Salvatorforrás-vállalat, Budapest, V., Rudolf-rakpart 8.

Ékszer. Ezüst. Óra. (párművészeti tárgyak, egyházi szerek gyári áron beszerzeshetők készpénz vagy angol rendszerű részlejtízetésre is ocsás, és kir. SÁRGA JÁNOS ékszerész és udv. szállító KÖLOZSVÁR. BUDAPEST, IV., Kigó-tér 5. sz. Szabad megtekintés vételkényszer nélkül. Szabott gyári árak. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. Vidékre választékot készséggel küldök.

SZŐLŐ-OLTVÁNYOK szőlőesszék és Glódiaticha (610 korit) nek alkalmas csomósítás beszerzésére legelőnyösebben ajánljuk a legjobb hírnevűk frissen Szűcs Sándor Fia szőlőtepető Bihardólszegen. Ha a saját érdekét tartja szem előtt, úgy ne vegyen addig oltványt vagy vesszőt, míg a fenti czég képes nagy lélegzetű nem kelle ingyen el birta vevni. Ezen árjegyzék minden szőlő-birtokos érdekel hasznos tartalmú fogva. Olcsó ár és pontos kiszolgálás. Számos elismerő levél. A tisztelt érdeklődők a telep megtekintésére szívesen látunk.

Serravallo kina bora vassal Hygienikus kiállítás 1906. Legmagasabban kitüntet Erősítőszeregyenkedők, vérszegények és labadozóknak számára. Etvágygerjesztő, ideg-erősítő és vérjavító szer. 7000-nél több orvosi vélemény. J. Serravallo, cs. és kir. udv. szállító Trieste-Barcola. Vásárolható a gyógyszerárakban filléres üvegekben. K 2,60, literes üvegekben K 4,80.

ÁLLANDÓKIÁLLÍTÁS (ANDRÁSSY-ÚT 22.) ELKÁN és GERŐ SZÜCSÖK BUDAPEST VI. PETŐFI-U. 5. Divatlap díjtalan. Telefon: 83-73. = ÁGYTOLLAK = Legelőnyösebb bevásárlási forrás: Magyar Kereskedelmi Vállalat + Miskolc 20. Tűszék árjainkat kérem. Tűszék árjainkat kérem.

MANN csodát művel az ő tüneményes hatalmával!

A vakok látnak, a bénák járnak, az orvosok által reménytelennek mondott betegek újból egészségesek lesznek. Nem létezik betegség, mely ellen ő felne lépne.

Ő fájdalmat szüntet, sebet gyógyít, rákot, aszkit és fekélyt gyógyít, ugy-szintén oly csodákat művel, mely a modern gyógyászokat is bámulatba ejti.

Figyelemre méltó ajánlás egy ingyenes konzultációra betegek és elkedvetlenedettek részére. Ő saját otthonában használ Önnek anélkül, hogy őt látná és oly könnyen, mintha Önnel lenne.

Páris, Franciaország, különleges értesítés.

Mann tanár által elért eredmények a csodával határosak és oly ritkák, hogy itt élnék érdeklődés, számtalan csodálkozás és bámulatba ejtés kísé- rül. Számtalanszor kezelt ő az orvosok által reményte- lennek kijelentett betegeket és ő ezeket egy teljesen érthetetlen uton és módon egészségessé csinálta. Az ő eljárása egy mély titokkal van körülvéve, mert mi- ként mondják, nem használ semmiféle orvosságot, melyet az orvosok rendelnek. Ő azt állítja, hogy ő egy természeti törvényt fedezett fel, egy teljesen külö- nös, eddig ismeretlen tulajdonsággal. Ezen tulajdon- ság alkalmazása esetén ma már egy betegség se gyógyíthatatlan. Elvitázzathatlan bizonyítás által meggyőződtek arról, hogy a titokzatos hatalom, melyet ő felfedezése révén elért, lehetővé teszi neki azt, hogy a vaknak látóképességét visszaadja; ugy- szintén a béna tagjait használhatóvá tudja tenni. Ezen hatalom által ő az ugyszólván kialudt életmü- ködést újra feltámasztja azon egyéneknek, akik a sir- szélén állnak, sőt visszaadja egészségüket is, melyet hírneves orvosok elveszettek nyilvánítottak. Ugy- látszik, hogy az embert gyötörő betegségek felett kor- láttalan hatalommal bír, sőt talán még a halálra is rá tudja akaratát erőszakolni.

Tanítását ő teljesen díjtalanul adja, bár az ő tudománya lehetővé tenné neki, hogy csakis vagyono- sok körül keresse betegeit és ezáltal nagy vagyonra tegeyen szert, ő ezt melőzi és tanácsát ingyen adja rangkülönbség nélkül. Ő ezt mondja: Az én felfede- zésem az enyém és én tetszés szerint gyógyíthatok. Én éppen oly könnyen tudok gyógyítani tüdőbajt, rákot, paralysist, fehéjéjt, neurasthénit vagy egyéb ugynevezett gyógyíthatatlan betegségeket, miként katarust, vérmérgezést, gyomorhajokot, reumát és egyéb sokféle szervi megbetegedéseket. Én a szegény- nek éppen ugy óhajtok tanácsot adni, miként a gazdagnak. Ha életről és egészségről van szó, ugy a pénz nálam megszünt számottevő tényezőnek lenni.

En a herceget se tudom jobban ápolni, mint a koldust. Ugy előttem, mint a törvény előtt ezek egy- formáki Betegimmel megszünek a társadalmi kül- lönbségek és szándékomtól nem bír semmi eltéríteni. Én még tovább megyek és amig csak képes vagyok, betegetem ezen elvem szerint fogom tovább gyógyi- tani. Amit mások tesznek vagy elhagynak, az nem befolyásolhat engemet. Én egy érzem, hogy köteles- ségem azokon segíteni, akik szenvednek. Nem tudom nézni, hogy embertársaim eredménytelenül harcol- nak súlyos betegsügek ellen, ha nekem hatalmamban van, hogy rajtuk segíthessek. Mert ismétlem, újból, hogy nem létezik oly betegség, mely ellen fel ne tud- nék lépni. Ezen állításom önnek merésznek tűnik fel? — Talán az, de nem több, mint amilyen merész az igazságot bebizonyítani. Én ismerem azon csodás hatalmat, melyet én bírok, mert már sokszor próbára tettem. Ön biztosan tudja, hogy a tüdőorvadás gyó- gyíthatatlannak tartatik? Nem is oly régen, egy fiatal H. L. Kelly de Sal Gove, az orvosok által tüdőorva- dásosnak nyilvánítottat és kijelentették neki, hogy napjai meg vannak számlálva. Orvosai előtt betegsége gyógyíthatatlanként szerepelt. A fiatal leány kétségbe- esett és az orvosok ítélete dacára én kigyógyítottam. Egy nő Mont Geillareból, ki jelen pillanatban kezelésem alatt van, azt írja nekem, hogy ő ugyszólván

ván már felgyógyult és nemsokára egy új diadalt fogok a halál felett aratni. Nem fogja senki megérteni az én örömet, melyet érezni fogok akkor, midőn a haláltól elra- boltam az áldozatát. Senki sem fogja tudni azon örömet utánozni, melyet a halál felett feltölténi győzedelmeskedő tevékenységem kifejt.

A modern Therapia még soha nem gyógyított meg rákot, az folyton kiújul és lassan, de biztosan halált idéz elő. Én meggyógyítom a rákot kés segélye nélkül. Én nem vagyok össze az ember húsát, csontját nem fűrészelem, az én kezelésem könnyű, kellemes és nem okoz fájdalmat. Egyik betegem, Melan asszony Covingtonból ezen borzasztó bajtól volt megtámadva. Már a borzasztó halált látta maga előtt, de ő kezelésem alá vetette magát és teljesen, véglegesen meggyógyult.

A paralysis egy másik, szinte gyógyíthatatlan betegség. Tournant A. ur Vincennesből, Saina, ezen borzasztó betegségben szenvedett. Néhány napi keze- lésem után betegsügját elhagyhatta, melyet teljes 8 évig használt.

Ducrot Etienne ur Rue Mire-la-Musse, Nantes, 8 nap alatt kigyógyult neurasthénijából, melyben 11 évig szenvedett. Ducrot ur mindenhol elmesélte, hogy vele csodát műveltem. Larcher René ur Champ par Cellesből több mint 30 évig izomremében szenvedt. Már nem tudott járni, nem evett, hanem min- dig vastagabb lett és képtelen volt dolgozni. 14 napi kezelésem után meggyógyult. Carcia Christobald ur Malamaros (Mexico) 6 évig volt vak, mintán mindkét szemén szürke hályg volt, 5 nap alatt meggyógyi- tottam, mindennemű operáció igénybevétele nélkül. Ar említett gyógyulások azon eredeti okiratokból omlitódnek, melyek százával tartalmaznak hasonló hangzású elismeréseket. Ezen nyilatkozatokat azért hozom nyilvánosságra, hogy bebizonyítsam, misze- rint gyógyíthatatlan betegség nincsen. Felfedezésem előtt a betegség talán gyógyíthatatlanok voltak, de ma már nem azok.

Mikép érte el ön ezen csodás gyógyításokat? Miért bírja ön ezen csodás hatalmat? — Igen sok sorra lenne szándékom, ha ezen helyen kellene önt felvilágosítanom. Van nekem egy könyvem, mely- nek szerzője én vagyok, melyben megírtam felfede- zésemet, ugyszintén gyógykezelésem módját és útját. Nem árusítom ezen könyvet, én ezt szétosztom mindazok közt, akiket felfedezésem érdekel. Költsé- mentesen küldöm annak, aki kéri és azon betegnek is, aki vérenek és betegségének jelenségeit velem tudja. Elküldöm neki betegségére körisméjét és köny- vemet, melynek czime: «Die geheimen Kräfte der Natur». — Tudatni fogom betegségének okát és útját, módját annak, hogy miként gyógyulhat meg tökéle- tesen a Radiopathia által. Levélcseré czéljából egy fiók nyílt meg Párisban. Elegendő, ha egy 25 fillér- rel portózott levelet így megcímez: G. A. MANN, Abt. 3247 B, Rue de Louvre 48, Paris és ön meg fog győződni azon hatalomról, melyet én bírok. Jegyezze meg jól mindenki, kivétel né kül, hogy ezen kedves ajánlat hasznára lehet.

En csak azt mondom, amit gondolok és azt fo- gom tenni, amit mondok. Aki nekem ír, kap egy könyvet és betegségének körisméjét, ugyszintén hatal- mam bizonyítékát költségmentesen.

Gyönyörű karácsonyi és újévi ajándékok
egyszerűtől a legdrágábbig kaphatók

O. cs. és kir. Fensége József főherceg kam. szállítója

Lőw Sándor
ékszerész és órásnál
Telefon 62-68.

Budapest, VIII., József-körút 81/A.

Vidéki megrendelések pontosan és lelkismerete- sen lesznek fogantatva. Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmeatve.

LEGISZTESEBB HAZIKENYÉR!

EZELŐTT IDEÁL KENYÉR DAGASZTÓ GÉP MOST

KEPKEI TÁRSASÁG FÉRDÁDU GYÁRÁ KISPEST Térés-u. 10.

Minden háziasszony büszkesége a jó és szép kenyér!

A hosszantartó, nem éppen étvágygerjesztő kézi dagasztás helyett a kitérően bevált, számtalanszor kitérített szab. „IDEÁL” kenyérdagasztógépünk felel meg, melynek fölényei: a tisztaság, könnyű keze- lés és egyenletes dagasztás.

Kivonat a számtalan elismerőlevél közül:

Ha valami jó, kipróbált mosógépünk is volna, olyan **csodaszép, mint a kenyérdagasztó- gépjük**, kérek egy árjegyzéket küldeni. Tisztelettel **Bartók György**, postamester neje **Detta**.

Használati utasítás mellékelve.

Még eddig a régi bór- betegségek, a legkülön- bözbb súlyos leghajok (neurasthenia, viuslancz), a sápkór, a női arcot el- dükletítő pattanások s a női neml szervek folyá- sokkal kombinált hurutos megbetegedéseinek kezelé- sénéi csekély értékű ide- gen vizekre voltunk utalva, addig újabban a **PARÁDI PARSEN** vizben vastartalommal oly kincsünk van, mely minden eddigi arsen- savas vízzel (Romczgo Levico) hatásosabb, és könnyebben emészthető s manapság már, minthogy leg- csekélyebb orvosi tekintélyeink felkarolják s a fogyasztók egész serege dicéret hatásait, hazánkban csaknem kizá- rólagos keresetnek örvend. — Egy postaláda (7 palack) parádi arsen vastartalmu gyógyvizet Magyarország. összes postállomásra **6 K 50 f.-ért** bérin. szállít a főraktár

ÉDESKUTY L. cs. és kir. udv. szá- lító BUDAPESTEN.

Kapható minden gyógyszerár és megbízható fűszerkereskedésben.

Központi fűtések
alacsony nyomású gőz- és melegvízfűtések. Szellőző berendezések. Központi melegvízkészítő telepek.

Száritótelepek mindenféle ipari célokra.

Eredeti Meidinger-kályhák
Meidinger ídőző, szellőztető-, és szabályozó kályhák és kaloriferek.

Folytonégő kályhák
(Dauerbrand)
Legolcsóbb fűtés. A hideg beáll- tával (egyszeri befűtés mellett) egész télen át ég és a szobákban egyen- letes kellemes meleg.

EISLER és VÉRTES
Meidinger-kályhák gyára és köz- ponti fűtések berendezési vállalata.

Budapest, VI., Andrásy-ut 41. sz.

forduljon minden ér- deklődő, ki súlyi fektet elsősorú faj- tiszta anyagra. ::

NAGYENYED-RE
Alsófehér m.

GYÜMÖLCSFACSEMÉK
Sétányfák, díszeserjék, tülevelűek, ker- tésmdények, hogygyümölcsök stb. stb.

SZŐLŐOLTVÁNYOK.
(A sima áru) európai és amerikai sima gyökere vesszők. (Oktató díszárjegyzék kívánatra ingyen.)

FISCHER és Tarsai
faiskolák és szőlőoltványtelepek

KOCSIÁRUCSARNOK
BUDAPEST, IX., Köztelek-utca 4. sz.

A monarchia legnagyobb kocsiraktára. * Árjegyzék ingyen.

HALTENBERGER

RUHAFESTO-, VEGETISZ- TITÓ- ÉS GOZMOSÓ-GYÁR **KASSA**
GYÁSZESZETBEN RUHÁKAT 3 NAP ALATT LEG- SZEBBEN FEST FEKETERE. ■ ALAPITVA 1810.

Franklin-Társulat nyomdája. Budapest IV. Egyetem utca 4. sz.

46. SZ. 1911. (58. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. BUDAPEST, NOVEMBER 12.

Szerkesztőségiroda: JY. Kéltan-oda-utca 5. Fgyes 873/a Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Árja 40 fillér. Előfizetési feltételek: Egész évre — — 90 korona. Félévre — — 10 korona. Negyedévre — — 5 korona. A Világkronika-val egyetemben 1 koronával több. Külföldi előfizetésekhöz a postálalag meg- határozott viteldij is csatolandó.

A KISSÁRMÁSI GÁZKÚT KÖRNYÉKÉNEK ÉGÉSE. — Gyagyovszky Emil félfotó.